

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VZNIK A VÝVOJ ÚTVARU RYCHLÉHO
NASAZENÍ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY**

Autor práce: Michal Šimánek, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Jan Štáf

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Rád bych touto cestou poděkoval kpt. Mgr. Janu Štáfovi za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

Zvláštní poděkování bych dále věnoval mjr. Mg. et Mgr. Jiřímu Laňkovi a kpt. Mgr. Petru Novotnému za mimořádnou pomoc při získávání informací a podkladů důležitých k vytvoření této práce.

ABSTRAKT

ŠIMÁNEK, M. *Vznik a vývoj Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2015. 59 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jan Štáf

Klíčová slova: nebezpečný pachatel, terorismus, zákrok, zvláště závažný trestný čin.

Tato bakalářská práce se zabývá vznikem speciálních vojenských jednotek v Československé armádě, ale především vznikem a vývojem speciální protiteroristické jednotky Policie České republiky – Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky. V práci jsou zahrnuty informace o vývoji organizace útvaru od jeho založení v roce 1981 až po současnost. Dále se práce zabývá systematizací, specializacemi, výstrojí, výzbrojí a metodami výcviku této speciální policejní protiteroristické jednotky. Jsou zde zmíněny a v některých případech i detailně popsány zákroky a opatření, na kterých se útvar podílel. Empirická část se zabývá specializací psovodů, kdy byl uskutečněn řízený rozhovor s dnes již bývalým příslušníkem ze skupiny psovodů z Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky.

ABSTRACT

ŠIMÁNEK, M. *The foundation and the development of the Rapid Deployment Unit of the Police of the Czech Republic: Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2015. 59 p. Supervisor: Mgr. Jan Štáf

Key words: dangerous perpetrator, terrorism, intervention, particularly serious crime.

The bachelor thesis is engaged in foundation of the special military units in the former Czechoslovakia Army and in the foundation and the development of the Rapid Deployment Unit of the Police of the Czech Republic above all. The information about unit structure evolution from the time of its creation in 1981 year to the present is included in the work too. The thesis is farther engaged in establishment posts, specializations, equipment, weapons and in the training methods of this special police antiterrorist unit. The interventions and police actions, in some cases in details, are described here. The empirical part is engaged in the K9 specialization, when the guided interview was realized with the former member of the dog handler group of the Rapid Deployment Unit of the Police of the Czech Republic.

Obsah

Úvod.....	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Vojenské speciální jednotky v Československé armádě	11
3 Okolnosti vzniku Útvaru zvláštního určení.....	14
3.1 Události předcházející vzniku Útvaru zvláštního určení.....	14
3.2 XIV. správa Sboru národní bezpečnosti.....	15
4 Organizace a činnost Útvaru zvláštního určení do roku 1989.....	18
4.1 Systematizace, struktura a specialisté Útvaru zvláštního určení.....	18
4.2 Metody výcviku.....	20
4.3 Výstroj a výzbroj Útvaru zvláštního určení	23
4.4 Prvotní zákroky a nasazení Útvaru zvláštního určení	25
4.5 Úloha Odboru zvláštního určení ke konci osmdesátých let	27
5 Organizace a činnost Odboru zvláštního určení po roce 1989.....	29
5.1 Dislokační a strukturální změny po roce 1989	29
5.2 Spolupráce s protiteroristickými jednotkami v zahraničí.....	33
5.3 Zákroky a nasazení po roce 1989	34
5.4 Současná výstroj a výzbroj Útvaru rychlého nasazení.....	39
6 Úloha zásahových jednotek krajských ředitelství policie České republiky.....	42
7 Řízený rozhovor	47
Závěr.....	52
Seznam použitých zdrojů	54
Seznam zkratek	59

Úvod

Tato bakalářská práce je věnovaná problematice vzniku a vývoji protiteroristického Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky se zaměřením na období související s činností od samotného založení útvaru až do doby, kdy byla sepsána tato práce.

První část práce je zaměřena na historii útvaru před rokem 1989, která úzce souvisí s existencí tehdejších speciálních jednotek Československé lidové armády. Proto je zde také historie armádních speciálních jednotek na našem území v úvodu krátce nastíněna. Zmapování geneze útvaru v období osmdesátých let je velmi zajímavé v porovnání s rozvojem útvaru v devadesátých letech minulého století. Osmdesátá léta byla obdobím neustálých strukturálních změn a výcvikových experimentů, kdy se vedení útvaru nemělo možnost opřít o zkušenosti obdobných útvarů působících ve vyspělých západních zemích, a to z důvodu uzavřenosti tehdejšího komunistického Československa vůči svobodnému světu. Přelom nastává po pádu komunistického režimu v roce 1989, kdy dochází k širokému navazování kontaktů se zahraničními protiteroristickými a kdy se tyto zkušenosti promítají do nových metod výcviku, mění se taktické postupy zákroků a přepracovává se struktura útvaru. Dochází také k dislokačním změnám, útvar se postupně vybavuje výzbrojí a výstrojí světové úrovně. Nastává také období zvýšené činnosti útvaru, počty zákroků přibývají z důvodu rapidního nárůstu kriminality, který souvisí s otevřením československých státních hranic západnímu světu a s vnitřní demokratizací společnosti. Právě historie útvaru do začátku devadesátých let dvacátého století je v práci nejpodrobněji rozpracována, neboť informace o současné činnosti Útvaru rychlého nasazení podléhají přísnému utajení, zatímco některé dokumenty týkající se vzniku útvaru jsou v současné době v archivu Ministerstva vnitra České republiky již k dispozici.

V práci jsou záměrně vyzdvihnuta témata, která se v historických pojednáních o Útvaru rychlého nasazení příliš nevyskytují. V první řadě se jedná o charakteristiku jednotlivých specializací, které byly v nově vzniklém útvaru systemizovány. V empirické části práce jsou zveřejněny dosud neznámé informace zabývající se činností psovodů u Útvaru zvláštního určení. Důvodem zaměření se na tuto problematiku byl fakt, že v současné době se již odbornost psovoda u Útvaru rychlého nasazení nevyskytuje. Zkoumáno bylo to, z jakého důvodu byli původně psovodi k útvaru

zařazení, jak vypadala jejich činnost, výcvik i nasazení a co bylo příčinou toho, že byli později ze systemizace vyjmuti. Velice cenným zdrojem informací o působení psovodů v Útvaru rychlého nasazení je rozhovor s dnes již bývalým policistou, který byl zařazen jako psovod u Útvaru rychlého nasazení do roku 1996.

Práce se také zabývá okrajově činností zásahových jednotek krajských ředitelství policie, zejména ve vztahu k Útvaru rychlého nasazení. Jde zejména kompetenční procesy přebírání odpovědnosti jednotlivých velitelů na místě společného zákroku, ale i o nastínění struktury a nastavení režimu služeb zásahových jednotek v porovnání s Útvarem rychlého nasazení. Je zde také krátce zmíněna historie vzniku zásahových jednotek s detailním přihlédnutím k historii vzniku Zásahové jednotky Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy. Historie zásahových jednotek je poměrně krátká, protože tyto útvary, na rozdíl od Útvaru rychlého nasazení, začaly vznikat až počátkem devadesátých let minulého století. Pouze kořeny vzniku Zásahové jednotky Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy lze mapovat krátce před rok 1989.

V práci nejsou reprodukovány pouze obecně dostupné informace o historii Útvaru rychlého nasazení, ale je také obohacena o některé méně známé poznatky z období vzniku útvaru, které se během sestavování zdrojové části nezbytné pro sepsání práce podařilo nalézt v dokumentech již zmiňovaného archivu Ministerstva vnitra České republiky.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zjištění důvodů založení Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky, zmapovat jednotlivé etapy strukturálního vývoje útvaru a zhodnotit postavení útvaru v rámci policejních složek před listopadem 1989 a v období po něm. Dalším cílem je zmapování poměrně málo známých skutečností o existenci skupiny psovodů v rámci útvaru a porovnání činnosti Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky se zásahovými jednotkami Krajských ředitelství Policie České republiky.

Bakalářská práce se skládá z teoretické a empirické části. V teoretické části práce je čerpáno z veřejně dostupné odborné literatury zabývající se danou problematikou a z archivu Ministerstva vnitra České republiky. Za účelem sepsání práce byla shromážděna literatura od několika autorů, kteří se již dříve zkoumanou problematikou zabývali ve svých publikacích. Po prostudování této literatury budou získaná data a informace shromážděna a redukována s cílem dát jim význam, provést úvahy a analyzovat závěry, ke kterým autoři ve svých publikacích dospěli. Současně byla provedena analýza organizačního vývoje Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky před listopadem 1989 a v období po něm, analýza interních aktů řízení souvisejících se založením Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky, komparace úkolů a struktur zásahových jednotek Krajských ředitelství Policie České republiky a Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky, kazuistika vybraných zákroků Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky. Důvodem k výběru této zmíněné tematiky je komplexní zmapování geneze Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky s přihlédnutím k obecně méně známým organizačním specifikům, které byly v minulosti zahrnuty do útvarových struktur. Dále má práce objasnit odborné veřejnosti fungování Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky v rámci policejního sboru ve vztahu k zásahovým jednotkám krajských ředitelství policie.

V empirické části bakalářské práce je tvořena výzkum formou nejdůležitějšího nástroje empirické sociologie – řízeným rozhovorem s dnes již bývalým členem Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky ze skupiny psovodů. Během tohoto řízeného rozhovoru byly respondentovi pokládány již předem připravené, jasně formulované otázky, kdy respondent na své odpovědi bude mít časově neomezenou dobu. Hlavním cílem tohoto řízeného rozhovoru bylo zjištění poměrně málo známých faktů o existenci,

problematice, využití a činnosti skupiny psovodů v rámci Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky. Zároveň bylo podstatné zjistit důvody zařazení skupiny psovodů k útvaru stejně jako důvody, které vedly k pozdějšímu zrušení této specializace u útvaru.

V závěru jsou shrnuty důležité informace z celé práce a vyjádření osobního názoru autora.

Tato bakalářská práce byla zpracována studiem a komparací české i zahraniční literatury a na základě vlastních zkušeností autora nabytých ve výkonu služby u Policie České republiky.

2 Vojenské speciální jednotky v Československé armádě

Po ukončení druhé světové války vznikl ve velení Československé armády záměr založit zde výsadkové jednotky, které by svým charakterem a především svojí činností byly podobné britským Commandos.

Počátek speciálních jednotek na území Československé republiky lze datovat roku 1947, kdy bylo plukovníku generálního štábu Karlu Palečkovi uloženo, aby se svým týmem využil zkušeností příslušníků Československé armády, kteří byli během druhé světové války vycvičeni v Anglii a u 2. československé samostatné paradestantní brigády ve Svazu sovětských socialistických republik a vytvořil z nich první výsadkovou jednotku. Tito muži měli tvořit páteř této jednotky a skutečně se později významně zasloužili o kvalitu výcviku a jeho další rozvoj.¹

Jednotka byla na základě čísla jednacního 4218 oficiálně založena dne 1. října 1947, kdy nesla název 71. pěší výsadkový prapor a byla usídlena v posádce Zákupy u České Lípy.²

Hlavní činnost této jednotky spočívala v diverzi, což ve vojenské terminologii znamená provádění drobných, rozptýlených a často improvizovaných aktů sabotáže a záškodnictví, které narušují plány nepřítele, a to zejména v jeho týlu.³

Prapor byl také prvním samostatným výsadkovým útvarom, který mohl nejen vytvářet diverzní skupiny, ale mohl být současně použit i jako taktický vzdušný výsadek k plnění společných úkolů s ostatními druhy pozemního vojska, kdy se tímto stal základem pro budování vyššího celku, kterým byla výsadková brigáda.

Součástí této jednotky bylo i výsadkové učiliště ve Stráži pod Ralskem, kterému velel kapitán Josef Černota. Samotné seskoky byly prováděny na nedalekém letišti Hradčany u Mimoně. Učiliště provádělo přeškolovací kurzy určené především pro nové příslušníky, ale současně velelo i úderné a spojovací rotě.

¹ BENUŠ, T. Dějiny a úkoly speciálních jednotek. *Válka REVUE speciál*. 2012, roč. 4, č. 7, s. 6.

² J.S. Orli z Chrudimi. *Commando plus*. 1999, roč. 1, č. 7, s. 4.

³ BENUŠ, T. Dějiny a úkoly speciálních jednotek. *Válka REVUE speciál*. 2012, roč. 4, č. 7, s. 9.

71. pěší výsadkový prapor opakovaně prošel několika reorganizacemi, které nakonec zapříčinily, že prapor se dne 1. září 1969 stal součástí 22. výsadkové brigády v Prostějově.

V letech 1956-1957 byly na Generálním štábu Československé lidové armády postupně vypracovány předpoklady ke vzniku jednoty určené pro hloubkový průzkum a to hlavně programy bojové přípravy, které svým zaměřením navazovaly na činnost skupin vysazovaných v průběhu druhé světové války v Anglii, jako byla například skupina Antropoid. Úkoly tohoto výcvikového programu byly zejména zaměřeny na takticko – bojovou dovednost maskování, střeleckou přípravu včetně střelby bez přípravy, dlouhé a utajené přesuny, boj z blízka a přežívání v obtížných podmínkách.⁴

Dne 1. září roku 1961 v Československé lidové armádě vznikl vojenský útvar 7374, který je spíše známý jako 7. výsadkový pluk zvláštního určení. Tento pluk byl řízen v Holešově přímo zpravodajskou správou generálního štábu, čímž se z něho stal speciální útvar tehdejší armády.⁵

Pluk měl zcela jiné poslání a cíle než tehdejší běžné výsadkové útvary. Mezi zvláštnosti pluku například patřily specifické programy v oblasti bojové přípravy, vlastní výcviková základna, speciální zbraně a spojovací technika, vlastní týlové zabezpečení skupin, jejichž výcvik byl zaměřen na samostatnou činnost v týlu nepřítele a přežití.

V pluku bylo zařazeno okolo 800 příslušníků armády, kteří byli vybíráni z počtů průzkumných jednotek z celé republiky a následně absolvovali výsadkový výcvik. Tito muži byli dále rozděleni do dvou průzkumných praporů a dvou spojovacích rot. V tomto uskupení setrvali až do roku 1964, kdy v tomto roce byla provedena reorganizace pluku, a tyto prapory byly změněny na roty.⁶

V roce 1968, v období tzv. Pražského jara, se pluk postavil za demokratizaci společnosti, což mělo za následek, že v srpnu téhož roku při násilné okupaci státy Varšavské smlouvy byla kasárna pluku obležena sovětskými vojsky. Velitel pluku podplukovník Vladimír Košan odmítl sovětské jednotce poskytnout požadovanou součinnost. Naopak, pluk se připravoval k možným akcím směřujícím k osvobození

⁴ HANSKUT, J. Červené barety. *Commando plus*. 2000, roč. 2, č. 4, s. 13.

⁵ JÍRA, S. Českoslovenští úderníci. *Commando plus*. 2000, roč. 2, č. 3, s. 28.

⁶ HANSKUT, J. Červené barety. *Commando plus*. 2000, roč. 2, č. 4, s. 14.

unesených představitelů československého státu z rukou sovětských okupantů. Toto jednání mělo za následek, že v 1969 byl pluk pod záminkou reorganizace rozpuštěn, někteří jeho členové byli z armády dokonce propuštěni zpět do civilního života a většina pluku byla přesunuta do Prostějova. Zde byl 7. výsadkový pluk zvláštního určení stejně jako 71. pěší výsadkový prapor začleněn do 22. výsadkové brigády v Prostějově.⁷

Jedním z mnoha, kdo 7. výsadkový pluk zvláštního určení opustil, byl i velitel čety Milan Kočí, který v listopadu roku 1968 nastoupil ke Sboru národní bezpečnosti jako instruktor bojové a mobilizační přípravy Městské správy Veřejné bezpečnosti v Praze.⁸

I když byly 71. pěší výsadkový prapor a 7. výsadkový pluk zvláštního určení v Holešově v roce 1969 rozpuštěny, tak jejich bohaté zkušenosti nebyly nikdy zapomenuty, ale naopak, byly předávány a dále využívány. Ve své podstatě se dá říci, že jsou využívány až dodnes, například u 601. skupiny speciálních sil Armády České republiky nebo Útvaru rychlého nasazení Police České republiky.

⁷ PALEK, M. Land Warrior. *Commando plus*. 2000, roč. 2, č. 6, s. 18.

⁸ STEHLÍK, E. *URNA 30 let policejní protiteroristické jednotky*. Praha: V Ráji, 2011. s. 235.

3 Okolnosti vzniku Útvaru zvláštního určení

3.1 Události předcházející vzniku Útvaru zvláštního určení

Potřebu vytvořit speciální protiteroristickou jednotku si vynutily události spojené s vlnou organizovaného terorismu v Evropě, která vyvršila událostí, ke které došlo během mnichovské letní olympiády dne 5. září roku 1972. Tehdy 8 členů z palestinské teroristické organizace Černé září uskutečnili akci s krycím názvem „Irkít a Biram“, při které zavraždili dva členy z izraelské olympijské reprezentace a dalších devět z ní zajali jako rukojmí.

Německá policie podnikla nemalé kroky k vydání sportovcům, ale odborné znalosti a zkušenosti, které chyběly policistům, vedly k tragickému konci. Při vzájemné přestřelce na vojenském letišti Furstenfeldbruck zahynuli jak teroristé, tak všichni rukojmí. Tyto události byly později označeny za mezinárodní ostudu.⁹

V roce 1980 byla ve Spojených státech amerických publikována definice terorismu, jež se stala výchozím standardem pro posuzování a hodnocení teroristických činů. Zní takto: „Terorismus je propočítané násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen.“¹⁰

Vzhledem k tomu, že speciální jednotky v tomto období byly v Československé republice pouze v Československé lidové armádě, stala se tato událost příčinou toho, že v roce 1977 začaly vznikat na základě nařízení číslo 70 Ministerstva vnitra tzv. krajské pořádkové jednotky Sboru národní bezpečnosti. Tyto jednotky byly určeny k boji proti nebezpečným zločineckým skupinám, ale také pro boj s terorismem. Příslušníci těchto jednotek byli vybíráni z příslušníků Sboru národní bezpečnosti, kteří byli výjimeční svou vynikající fyzickou kondicí, nadprůměrnými střeleckými výsledky nebo se ve svém volném čase věnovali horolezectví, potápění nebo kynologii. Každá z těchto jednotek se skládala ze 37 příslušníků Sboru národní bezpečnosti, kteří však k těmto

⁹ HARLIT, R. Speciální jednotky. *Commando plus*. 1999, roč. 1, č. 1, s. 3.

¹⁰ BRZYBOHATÝ, M. *Terorismus I*. Praha: Police History, 1999. s. 11.

jednotkám nebyli trvale zařazeni. I nadále se věnovali svým povinnostem v rámci svého služebního zařazení. Příslušníci krajských pořádkových jednotek byli jednou měsíčně svoláváni na součinnostní nácviky. K nasazení mělo dojít teprve v případě nutnosti. Tento systém se neosvědčil, v důsledku toho bylo rozhodnuto o zřízení speciálního protiteroristického útvaru.¹¹

Krátké trvání tohoto systému bylo také zapříčiněno tím, že se příslušníkům tento způsob zaměstnání nestal primárním. Specializovaný výcvik a ostatní činnosti s ním spojené byly prováděny pouze jeden den v měsíci, což se mohlo zdát vyčleněným příslušníkům Sboru národní bezpečnosti jako nedostatečné. Tato skutečnost mohla vést k malé připravenosti jednotek a nesplnění očekávaných cílů.

3.2 XIV. správa Sboru národní bezpečnosti

Dne 22. prosince roku 1980 ministr vnitra Československé socialistické republiky PhDr. Jaromír Obzina vydal rozkaz číslo 52 Ministerstva vnitra, který nabyl účinnosti dne 1. ledna roku 1981. Tímto rozkazem byla zřízena XIV. správa Sboru národní bezpečnosti, jako správa kontrarozvědky pro boj proti mimořádným a zvláštním formám trestné činnosti, které byl přímo podřízený Útvar zvláštního určení.¹²

Tento rozkaz určoval, že správa kontrarozvědky pro boj proti mimořádným a zvláštním formám trestné činnosti bude podřízena I. náměstkovi ministra vnitra Československé socialistické republiky.¹³

Dále stanovil, že této kontrarozvědce bylo přiděleno krycí označení XIV. správa Sboru národní bezpečnosti.¹⁴

Také mimo jiné ukládal náměstkovi ministra vnitra zabezpečit ve spolupráci s Ministerstvem vnitra České socialistické republiky a Ministerstvem vnitra Slovenské socialistické republiky odbornou přípravu speciálních skupin XIV. správy Sboru

¹¹ STEHLÍK, E. *URNA 30 let policejní protiteroristické jednotky*. Praha: V Ráji, 2011. s. 234.

¹² ÚTVAR RYCHLÉHO NASAZENÍ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *S rozumem a odvahou: kniha o útvaru rychlého nasazení Policie České republiky*. Praha: Útvar rychlého nasazení Policie České republiky Praha, 2003. s. 8.

¹³ MINISTERSTVO VNITRA ČSSR. Rozkaz ministra vnitra Československé socialistické republiky číslo 52/1980, Zřízení správy kontrarozvědky pro boj proti mimořádným a zvláštním formám trestné činnosti. Praha: Ministerstvo vnitra, 1980.

¹⁴ MINISTERSTVO VNITRA ČSSR. Rozkaz ministra vnitra Československé socialistické republiky číslo 52/1980, Zřízení správy kontrarozvědky pro boj proti mimořádným a zvláštním formám trestné činnosti. Praha: Ministerstvo vnitra, 1980.

národní bezpečnosti tak, aby mohly být nasazeny na celém území Československé socialistické republiky.¹⁵

Cílem XIV. správy Sboru národní bezpečnosti byl boj proti terorismu, leteckému pirátství, záškodnictví a narkomanii. Tvořili ji speciální zásahové jednotky a tyto kontrarozvědné výkonné odbory:¹⁶

- organizační oddělení (později organizační odbor,
- inspekce náčelníka správy,
- kádrová skupina,
- obranná příprava a ochrana,
- oddělení metodického řízení a výcviku,
- analyticko – informační úsek,
- operativně pátrací odbor,
- Útvar zvláštního určení složený ze šesti skupin zvláštního určení a dvou skupin instruktorů a specialistů se sídlem v Dolních Břežanech.

Hlavním posláním XIV. správy Sboru národní bezpečnosti bylo samostatně nebo v součinnosti s určenými jednotkami Ministerstva vnitra a Československou lidovou armádou likvidovat teroristickou, diversní a záškodnickou činnost prováděnou jednotlivci i skupinami.

Celkově bylo plánováno, že tuto správu bude tvořit 223 příslušníků a to v uskupení:¹⁷

- 73 příslušníků řídicího, operativního a administrativního aparátu,
- 150 příslušníků jednotky Útvaru zvláštního určení v Praze a Bratislavě.

XIV. správy Sboru národní bezpečnosti, jako útvar kontrarozvědky působil od 1. ledna 1981 až do 30. listopadu 1985, kdy byla jeho činnost ukončena.

Dne 21. listopadu 1985 ministr vnitra Československé socialistické republiky Vratislav Vajnar vydal rozkaz číslo 16 Ministra vnitra, který nabyl účinnosti 1. prosinci

¹⁵ MINISTERSTVO VNITRA ČSSR. Rozkaz ministra vnitra Československé socialistické republiky číslo 52/1980, Zřízení správy kontrarozvědky pro boj proti mimořádným a zvláštním formám trestné činnosti. Praha: Ministerstvo vnitra, 1980.

¹⁶ ČESKO. Zpráva o činnosti XIV. správy Sboru národní bezpečnosti. Praha: Archiv ministerstva vnitra České republiky, 1986.

¹⁷ ČESKO. Zpráva o činnosti XIV. správy Sboru národní bezpečnosti. Praha: Archiv ministerstva vnitra České republiky, 1986.

1985. Tímto rozkazem byla ke dni 30. listopadu 1985 zrušena XIV. správa Sboru národní bezpečnosti, jako správa kontrarozvědky pro boj proti mimořádným a zvláštním formám trestné činnosti a zároveň zřízen Odbor zvláštního určení. Tento nově vzniklý obor byl začleněn jako speciální jednotka Sboru národní bezpečnosti určená k boji proti zvláště závažné trestné činnosti. Odbor zvláštního určení byl podřízen Správě vojsk Ministerstva vnitra, což mělo za následek, že rozhodnutí o jeho případném nasazení bylo v kompetenci pouze samotného ministra vnitra nebo jím pověřeného náměstka.¹⁸

Tento rozkaz stanovil, že úkoly, které dosud plnila XIV. správa Sboru národní bezpečnosti, budou nyní plnit II. a XI. správa Sboru národní bezpečnosti a správa vojsk ministerstva vnitra.¹⁹

Dále stanovil základní poslání Odboru zvláštního určení:²⁰

- provádět zákroky proti osobám, které se svým jednáním dopouštějí zvláště závažné trestné činnosti,
- plnit speciální úkoly při likvidaci protispolečenských hromadných vystoupení,
- plnit úkoly při živelných pohromách a další úkoly podle rozhodnutí ministra vnitra Československé socialistické republiky,
- zabezpečovat přípravu výcviku vybraných specialistů pořádkových jednotek krajských správ Sboru národní bezpečnosti, Pohotovostního pluku Veřejné bezpečnosti.

¹⁸ KVAPILOVÁ, I. *Sborník Archivu bezpečnostních složek*. Praha: Odbor archiv bezpečnostních složek Ministerstva vnitra České republiky, 2009. s. 47.

¹⁹ MINISTERSTVO VNITRA ČSSR. Rozkaz ministra vnitra Československé socialistické republiky číslo 16/1985, Zrušení správy kontrarozvědky pro boj proti mimořádným a zvláštním formám trestné činnosti a zřízení odboru zvláštního určení. Praha: Ministerstvo vnitra, 1985.

²⁰ MINISTERSTVO VNITRA ČSSR. Rozkaz ministra vnitra Československé socialistické republiky číslo 16/1985, Zrušení správy kontrarozvědky pro boj proti mimořádným a zvláštním formám trestné činnosti a zřízení odboru zvláštního určení. Praha: Ministerstvo vnitra, 1985.

4 Organizace a činnost Útvaru zvláštního určení do roku 1989

4.1 Systematizace, struktura a specialisté Útvaru zvláštního určení

Velitelé útvaru v letech 1981-1989:

- **podplukovník JUDr. Milan KOČÍ** od 1. dubna 1981 do 30. června 1982 byl pověřen velením Útvaru zvláštního určení XIV. správy Sboru národní bezpečnosti.
- **kapitán Jaromír BLAŽEK** od 1. července 1982 do 31. března 1983 pověřen velením Útvaru zvláštního určení XIV. správy Sboru národní bezpečnosti.
- **podplukovník František ZÁHROBSKÝ** od 1. dubna 1983 do 31. listopadu 1985 byl pověřen velením Útvaru zvláštního určení XIV. správy Sboru národní bezpečnosti a tuto funkci nadále zastával i po 1. prosinci 1985, kdy se útvar reorganizoval na Odbor zvláštního určení Správy vojsk Ministerstva vnitra až do 4. května 1987, kdy náhle umírá ve věku nedožitých jedenapadesáti let.
- **podplukovník JUDr. Jan MÁLEK** po smrti podplukovníka Záborského do 31. června 1988 byl pověřen velením Odboru zvláštního určení Správy vojsk Ministerstva vnitra.
- **plukovník Ing. Marko SOLMOŠI** od 1. července 1988 byl pověřen výkonem funkce náčelníka Odboru zvláštního určení Správy vojsk Ministerstva vnitra. 1. října 1988 byl ustanoven do funkce náčelníka tohoto odboru, kde setrval až do 15. února 1990, kdy z odboru odešel.

Útvar zvláštního určení se původně skládal ze šesti zásahových skupin, z nichž každá měla přibližně dvanáct příslušníků. Kromě nich byli do útvaru zařazeni i specialisté, kteří v případě nasazení posilovali základní strukturu sestavy. Později byl útvar reorganizován a tvořily ho pouze čtyři skupiny, jejichž početní stav se pohyboval mezi osmnácti až dvaceti dvěma členy.²¹ Současně byly pro možný nutný zásah a zvýšení operativnosti pravidelně stavěny pětičlenné noční služby přímo v centru hlavního města Prahy. Zpočátku příslušníci působili přímo na Letné v budově

²¹ STEHLÍK, E. *URNA 30 let policejní protiteroristické jednotky*. Praha: V Ráji, 2011. s. 237.

ministerstva vnitra a později od roku 1986 dokonce na Pražském hradě, kde měli příslušníci vyčleněnou přízemní místnost naproti hlavnímu vchodu do katedrály svatého Víta. V pracovní dny se sem příslušníci začali v 16:00 hodin přesouvat z hlavního sídla útvaru v Dolních Břežanech a zůstávali zde až do rána. O víkendu zde byli přítomni dokonce celých 24 hodin.²²

První příslušníci útvaru byli vybíráni z řad vojáků základní vojenské služby, kteří byli zařazeni u Hradní stráže. Tyto muže si osobně vybíral sám velitel Útvaru zvláštního určení podplukovník JUDr. Milan Kočí. Později byli tyto muži nahrazeni vyřazenými příslušníky pražského a bratislavského pohotovostního pluku a několika příslušníky krajských pořádkových jednotek.²³

Stejně jako i jiné speciální útvary, měl i Útvar zvláštního určení své již zmíněné specialisty. Pod pojmem specialista si můžeme představit osobu, která má ve svém oboru veliké teoretické, ale i praktické znalosti a zkušenosti, které neustále zvyšuje a v daném oboru se dále vzdělává.²⁴ Těmito specialisty se stávali příslušníci, kteří měli s těmito profesemi již nějakou zkušenost nebo o ni projevíli zájem.

Jednotlivé specializace se zdvojují z důvodu, že je jich nepřeberné množství, proto je nutné jednotlivé odbornosti propojit, například pyrotechnika s potápěčem.²⁵

Jednotlivé druhy specializací využívaných v počátcích Útvaru zvláštního určení:²⁶

- **Řidič**, jehož specializací je řízení všech dostupných motorových prostředků. Náplní výcviku je zručnost ovládání těchto vozidel, údržba a samozřejmě do této části spadají i opravy. Zásahová skupina se může terénem k místu určení přesouvat pomocí motorového prostředku, kdy v případě poruchy vozidla bude úkolem řidiče tento prostředek uvést co nejrychleji opět do provozu, aby se mohl dokončit přesun skupiny na místo určení. Řidič tedy v tomto případě bude muset vycházet z nabytých zkušeností při provádění výcviku, který vychází z jeho profesní specializace.

²² ČESKO. Zpráva o činnosti XIV. správy Sboru národní bezpečnosti. Praha: Archiv ministerstva vnitra České republiky, 1986.

²³ STEHLÍK, E. *URNA 30 let policejní protiteroristické jednotky*. Praha: V Ráji, 2011. s. 234-236.

²⁴ UHER, M. Výsadkový trenažér trochu jinak. *Commando*. 2004, roč. 1, č. 10, s. 28.

²⁵ HOLOUBEK, P. *Taktika boje*. Praha: Naše vojsko, s.r.o., 2005. s. 13.

²⁶ HOLOUBEK, P. *Taktika boje*. Praha: Naše vojsko, s.r.o., 2005. s. 13.

- **Odstřelovač**, jeho úkolem je zajišťovat postup zásahového týmu k pachateli. Vlastní výcvik je velmi individuální a je mu věnována speciální tematická příprava.
- **Potápěč**, jeho výcvik je zaměřený na vyhledávání předmětů pocházející z trestné činnosti pod vodní hladinou. Dále je tento výcvik zaměřený k záchranným pracím. Potápění je někdy nezbytným způsobem pro překonání terénních překážek do místa určení zásahového týmu.
- **Psovod**, úkolem je výcvik svěřeného psa takovým způsobem, aby neohrožoval zásahový tým, který společně provádí prohlídku objektu. Použití psa a akci je různorodé a výcvik je zaměřený například na střelbu nebo výsadek.
- **Pyrotechnik**, pyrotechnický výcvik je zaměřený především na aktivaci a deaktivaci nástražných výbušných systémů při plnění speciálních úkolů. Pyrotechnik musí dále umět zvládnout trhací práce, jako například odpálit dveře, prorazit otvor ve zdi a atd.

4.2 Metody výcviku

Metody výcviku bylo zpočátku velice obtížné jakýmkoliv způsobem připravovat, neboť zkušenosti s výcvikem útvaru tohoto nebo jemu podobného charakteru u nás neexistovaly. Vzhledem k politickému rozložení světa v té době nebylo možné navázat spolupráci s nějakou jinou protiteroristickou jednotkou ze západní Evropy nebo dokonce z Ameriky. Zůstávala zde jen poslední možnost a to čerpat ze zkušeností z dříve zrušených jednotek, kterými byly 71. pěší výsadkový prapor a 7. výsadkový pluk zvláštního určení v Holešově, ve kterém ve své době působil i velitel Útvaru zvláštního určení podplukovník JUDr. Milan Kočí. Zpočátku byly také využívány jakékoliv informace, které se podařilo sehnat z odborné literatury nebo ze zahraničních filmů. Samotný výcvik byl často prováděn v civilních objektech, které byly určeny k demolici.

Na přelomu roku 1981 a 1982 v Červené nad Vltavou probíhalo cvičení sboru Veřejné bezpečnosti. Toto cvičení bylo zajímavé tím, že se jej účastnili nejen příslušníci Pohotovostního pluku Veřejné bezpečnosti, ale i příslušníci Útvaru zvláštního určení, kteří zde byli v počtu asi 70 mužů. Tito muži zde prováděli vyhledávání a likvidace diverzních skupin. Diverzní skupiny zde imitovali příslušníci Pohotovostního pluku

Veřejné bezpečnosti. Dále zde byly představeny i jednotlivé druhy specializací tohoto útvaru, jako byli například odstřelovači, kteří zde předváděli své ruské pušky Dragunov.

Dle vzpomínek jednoho zúčastněného člena Pohotovostního pluku Veřejné bezpečnosti v současné době hodnosti **nadpraporčíka Jana Petlacha** si tehdy muži z Útvaru zvláštního určení na základě prezentace své činnosti mezi ostatními přítomnými příslušníky získali přezdívku **Krakeni**, a to podle postavy z řecké mytologie. To bylo poprvé, kdy se příslušníci Veřejné bezpečnosti o existenci Útvaru zvláštního určení dozvěděli, ale veřejnosti byla i nadále existence tohoto útvaru utajována.

Základní druhy výcviku v počátcích útvaru.²⁷

- **Tělesná příprava**, kdy při samotném výcviku byl kladen velký důraz na fyzickou kondici a používané metody bývaly mnohdy netradiční. Poměrně často se stávalo, že byla zásahová skupina vysazena v neznámém prostoru z vrtulníku a musela se do stanoveného limitu vrátit zpět na základnu. Obdobné akce byly uskutečňovány i za tmy. Nedílnou součástí byl i výcvik sebeobrany pro boj z blízka. V tomto směru bylo využíváno bohatých a různorodých zkušeností z řad samotných příslušníků, kteří se již dříve věnovali boxu, karate, judu. Tyto zkušenosti si muži mezi sebou vzájemně předávali a kombinovali je.
- **Střelecká příprava** nebyla u útvaru zvláštního určení zpočátku speciálně připravována, neboť minimálně velitelé skupin získali jisté základy a vědomosti v průběhu základní vojenské služby a byli schopni je předávat dále svým podřízeným. Samotné střelby probíhaly na střelnici v areálu útvaru v Dolních Břežanech.
- **Práce ve výškách** zahrnovala pobyt v horském terénu, kde například jednou z jeho částí bylo slaňování z velkých výšek. Tento výcvik byl pravidelně uskutečňován dvakrát do roka v Sedmihorkách u Turnova za spolupráce s Horskou službou. V roce 1982 byl přidán další samostatný výcvik, při kterém se slaňovalo z vrtulníku, kde se zcela jistě uplatnili dříve získané zkušenosti.
- **Výsadeková příprava**, která byla následně v praxi využívána při přepravě jednotlivců, skupin, ale i potřebného materiálu, jako byla například výstroj a výzbroj. Seskoky byly nejprve prováděny z výšky 800 metrů, ale později například i z 1 300 nebo dokonce z 2 000 metrů. Tento druh zaměstnání byl rozplánován na dvě části, kdy jeho první část byla započata už v roce 1981, tedy

²⁷ STEHLÍK, E. *URNA 30 let policejní protiteroristické jednotky*. Praha: V Ráji, 2011. s. 240-249.

krátce po samotném založení útvaru a zahrnovala nácviky dopravení a vysazování v terénu. V roce 1982 k ní bylo přidáno i slaňování z vrtulníku a vysazování do vody. K tomuto bylo využíváno spolupráce s letkou Ministerstva vnitra, která poskytla nejen samotné piloty, ale také sovětské vrtulníky Mi-2 a Mi-8. Druhá náročnější část byla započata až v únoru roku 1983. Tato část zahrnovala seskoky s padákem, při kterých bylo využíváno spolupráce a zkušeností 22. výsadkového pluku zvláštního určení. Tato spolupráce v budoucnu přinesla mezi muže mnoho nových přátelství, ale příslušníci z Odboru zvláštního určení ji také od roku 1985 vděčí za nošení červeného baretu, který je hned na první pohled odlišuje od ostatních jednotek a odkazuje k jejich výsadkovému výcviku.

Základní druhy výcviku v době sepisování této práce:²⁸

- takticko – speciální příprava: budova, letadlo, automobil, atd.,
- střelecká příprava,
- práce ve výškách,
- výsadková příprava,
- tělesná příprava, která zahrnuje obecnou tělesnou přípravu a sebeobranu.

V době sepisování této práce je výcvik Útvaru rychlého nasazení zaměřen, tak aby splnil požadavky vycházející ze základních úkolů jednotky v oblasti boje proti terorismu, poskytování služeb pro Útvar pro odhalování organizovaného zločinu a NPC, zejména při zatýkání nebezpečných pachatelů. Jádrem výcviku jsou taktické postupy zásahů na letadlo, budovy, vlaky, autobusy a metro. Součástí výcviku jsou i postupy při zadržení pachatelů, ochraně very important person a ozbrojených doprovodech.²⁹

Na počátku devadesátých let útvar převzal tehdejší vojenskou střelnici Lidových milicí Borek, kterou zde následně zrekonstruoval a přizpůsobil si ji ke svým potřebám. Tímto z ní vytvořil oplocený a střežený areál Policie České republiky, které slouží jako víceúčelové výcvikové středisko, které poskytuje podmínky pro komplexní střeleckou přípravu jak pro odstřelovače, tak pro taktickou přípravu, výcvik ve výškách, přípravu

²⁸ POLICIE ČR. *Útvar rychlého nasazení* [online]. 2014 [cit. 2014-11-14], Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/utvar-rychleho-nasazeni-policie-ceske-republiky-utvar-rychleho-nasazeni.aspx/>>.

²⁹ POLICIE ČR. *Útvar rychlého nasazení* [online]. 2014 [cit. 2014-11-14], Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/utvar-rychleho-nasazeni-policie-ceske-republiky-utvar-rychleho-nasazeni.aspx/>>.

pro pyrotechniky, řidiče, vyjednavče, ale také pro přípravu k plnění úkolu na území jiného státu.³⁰ Nachází se zde i cvičný objekt s názvem „Killing house“, ve kterém zásahové skupiny útvaru nacvičují techniky boje na krátkou vzdálenost a taktickou přípravu. Na základně také probíhá vstupní kurz nových příslušníků útvaru a druhá část výběrového řízení, tzv. pekelný týden.

4.3 Výstroj a výzbroj Útvaru zvláštního určení

Po založení Útvaru zvláštního určení se jeho výstroj a ani výzbroj žádným způsobem neodlišovala od ostatních běžných útvarů Sboru národní bezpečnosti nebo Československé lidové armády, ale vzhledem k odlišným cílům tohoto speciálního útvaru se za nedlouho ukázalo, že toto vybavení je zcela nevyhovující a nedostatečné.

Zásahový oděv se skládal z vojenských kožených kanad vzor 60, polního dvoudílného stejnokroje vzor 60 nebo hnědých armádních montérek, neprůstřelné vesty, zelené kukly a běžné vojenské nebo specializované přilby ze Svazu sovětských socialistických republik.³¹ Teprve až po roce 1985 útvar dostal vojenské stejnokroje vzor 85, pracovní kombinézy leteckých mechaniků a 20 kusů neprůstřelných vest a přileb od švýcarské firmy TIG, která pro tyto účely vyráběla to nejlepší možné vybavení.³²

Útvar měl pro své potřeby trvale vyčleněn jeden vrtulník z letky Ministerstva vnitra a malé dopravní letadlo typu Jak-40. Dále měl ve svém vozovém parku několik osobních a nákladních automobilů, jeden autobus značky Karosa ve standardním provedení a dva mikrobuses značky Latvija. Později se tento vozový park rozšířil o bojové vozidlo BVP-1 a obrněný transportér OT-64, který byl bez jakékoliv vnějšího označení. Současně si útvar vypůjčoval standardní služební vozidla značky Volha GAZ 24, která využíval jako eskortní vozidla.

Výzbroj Útvaru zvláštního určení:³³

- **Pistole CZ vzor 50/70** zbrojovky Strakonice v ráži 7,65 mm s kapacitou zásobníku pro 8 nábojů 7,65 Browning, byla do výzbroje útvaru zařazena od

³⁰ ČERNÝ, P. Modré zbraně na scéně. *Rescue report*. 2012, roč. 15, č. 6, s. 10.

³¹ KLOZÍK, P. Útvar rychlého nasazení Policie České republiky. *Commando plus*. 1999, roč. 1, č. 7, s. 13.

³² STEHLÍK, E. *URNA 30 let policejní protiteroristické jednotky*. Praha: V Ráji, 2011. s. 244.

³³ MAREK, V. Bojovníci s tichou zbraní. *Naše vojsko*. 2006, roč. 2, č. 2, s. 6-9.

jeho počátku až do poloviny osmdesátých let, kdy byla nahrazena pistolí CZ vzor 75.

- **Pistole CZ 75** zbrojovky Uherský brod v ráži 9 mm, s kapacitou zásobníku pro 15 nábojů 9x19 Luger, byla do výzbroje útvaru zařazena v první polovině osmdesátých let dvacátého století až do roku 2006, kdy byla nahrazena pistolemi Glock.
- **Revolvery Taurus 85 a 65**, obě tyto zbraně byly i přesto, že jde o revolvery, poměrně poruchové. Brazilský dvoupalcový revolver Taurus 85 v ráži .38 Special, s kapacitou válce pro 6 nábojů. Revolver ráže .38 Special byl do výzbroje Útvaru zvláštního určení zařazen od jeho počátku, až do poloviny osmdesátých let, kdy byl nahrazen revolverem Python. Brazilský čtyřpalcový revolver Taurus 65, v ráži .357 Magnum s kapacitou válce pro 6 nábojů. 357 Magnum byl do výzbroje útvaru zařazen od jeho počátku, také byl později nahrazen revolverem Python.
- **Revolver Python .357 Magnum CTG**, americký revolver v ráži .357, s kapacitou válce pro 6 nábojů .357 Magnum byl do výzbroje útvaru zařazen v polovině osmdesátých let jako náhrada za revolvery značky Taurus. V dnešní době již se u Útvaru rychlého nasazení nepoužívají.
- **Samopal vzor 61** zbrojovky Uherský brod v ráži 7,65 mm s kapacitou zásobníku pro 10/20 nábojů 7,65 Browning útvar ho používal od jeho počátku až do začátku devadesátých let, kdy byl z jeho arzenálu vyřazen.
- **Útočná puška vzor 58** zbrojovky Uherský brod v ráži 7,62 mm s kapacitou zásobníku pro 30 nábojů 7,62x39 vzor 43 se používala již od vzniku útvaru a i v dnešní době zde nachází své uplatnění a to hlavně v zahraničních operacích. Pro potřeby útvaru se v minulosti zkoušely i nástavce na pušku vzor 58 sloužící k vystřelování sítí k nesmrtícímu zneškodnění pachatele.
- **Dragunov SVD-1** sovětská odstřelovací puška v ráži 7,62 mm s kapacitou zásobníku pro 10 nábojů 7,62 x54 R. Tato později u útvaru nahradila nevyhovující pušku vzor 54. Dragunov SVD-1 s čtyřnásobným zvětšením byla velmi spolehlivou a odolnou zbraní. Další její předností byl noční zaměřovač NSPU-1, protože jiné zbraně tento zaměřovač neměly.
- **Brokovnice MC 21-12 vzor 79** byl pro účely útvaru upravený brokový automat MC 21-12 vyráběný v Tule v Sovětském svazu, kdy byl téměř o polovinu zkrácen a pod označením brokový automat MC 21-12 vzor 79 byl zaveden do

výzbroje útvaru zvláštního určení, ale i do výzbroje krajských pořádkových jednotek Sboru národní bezpečnosti.

- **Útočný nůž ČSLA vzor 75 - UTON** útvar používal již od svého počátku. Jedná se o nůž o celkové délce 250 mm, kdy délka čepele je 24 mm. Na horní nebroušené části je vytvořeno zdrsnění v délce 35 mm pro oporu palce při potřebě silového použití. Nůž je opatřen rukojetí z vulkanizované pryže s vroubkováním.

Součástí výzbroje útvaru byly i diplomatické kufříky, které byly ve dvou variantách provedení. Tento kufřík v první variantě obsahoval samopal vzor 61 společně s revolverem Taurus a v druhé variantě byl tento revolver nahrazen pistolí CZ vzor 75 společně se slznými granáty, náhradní zásobníky a dalším vybavením.

4.4 Prvotní zákroky a nasazení Útvaru zvláštního určení

V lednu roku 1981 krátce po samotném založení Útvaru zvláštního určení bylo ve Strašnicích u Rokycan provedeno jeho první nasazení. Zde se v rodinném domě zabarikádoval muž společně se svým osmiletým synem a začal vyhrožovat, že je oba za pomoci výbušniny vyhodí do povětří. Jak se později ukázalo, tak příčinou tohoto jeho jednání byla skutečnost, že se s ním jeho manželka chtěla nechat rozvést. Příslušníci Útvaru zvláštního určení byli po příjezdu na místo rozděleni do tří skupin, kde po provedení všech nezbytných opatření na místě byli všichni připraveni na to, že v 04:00 hodin ráno provedou vstup do domu, kde bude následně proveden zákrok proti nebezpečnému muži. Vše bohužel dopadlo s nešťastným koncem, neboť se do celé akce neohlášeně zapojili i čtyři příslušníci z oddělení Veřejné bezpečnosti Rokycany, kteří se za pomoci krumpáčů začali násilně dobývat do domu, čímž muže pochopitelně upozornili na svoji přítomnost a on stihl své výhrůžky uskutečnit.³⁴

V roce 1982 bylo pod krycím názvem Slavík provedeno další nasazení Útvaru zvláštního určení. Vše začalo, když tehdejší známý zpěvák Karel Gott dostal dopis, v němž jej tajná organizace s údajně mezinárodní působností, která se nazvala Charta 82, vydírala. Vyděrači po jeho osobě požadovali finanční částku ve výši tři milióny Československých korun. Pokud by tuto částku nepřivezl na určené místo, hrozili mu zastřelením. Karlu Gottovi byla přidělena tříčlenná osobní ochranka, kterou zajišťovali

³⁴ BROŽOVÁ, E. Pusťte nás ven, nic jsme neudělali. *Policista*. 2012, roč. 18, č. 12, s. 3-4.

příslušníci Útvaru zvláštního určení. Dále byly do akce zapojeny dva vrtulníky, psodv a dalších několik desítek příslušníků Útvaru zvláštního určení, kteří se pravidelně po dvaceti hodinách mezi sebou střídali. K předání peněz nikdy nedošlo, protože se pro výkupné nikdo nedostavil. Ale při ochraně Gottova domu byli příslušníky útvaru zadrženi dva nebezpeční recidivisté, kteří se pokusili vloupat do domu, kde v tu dobu pobýval pouze zpěvákům otec.³⁵

V roce 1983 proběhla první zahraniční mise, při které tři příslušníci Útvaru zvláštního určení zajišťovali ochranu I. náměstka ministra vnitra Československé socialistické republiky generálmajora JUDr. Jána Kováče při jeho návštěvě Afganistánu.³⁶

V roce 1984 v západoslovenské vesnici Trstín došlo k dalšímu zákroku útvaru, který je více rozebrán v empirické části této bakalářské práce.

V létě roku 1985 Útvar zvláštního nasazení zajišťoval bezpečnost, při leteckého přepravě delegátů XII. Světového festivalu mládeže a Studentstva v Moskvě.³⁷

Dne 27. září 1985 Útvar zvláštního určení provedl zákrok na hraničním přechodu Petržalka na Slovensku. Zde dva ozbrojení recidivisté, Jozef Roháč a Ernest Recka, ve služebním vozidle Tatra 613 zadržovali náměstka slovenského ministra zdravotnictví MUDr. Imricha Hatiara. Únoscí se snažili, pod hrozbou jeho zastřelení, vynutit si umožnění odjezdu do Rakouska, neboť jim na území Československé socialistické republiky hrozil nástup do výkonu trestu. Dva příslušníci Útvaru zvláštního určení se přestrojili za rakouské příslušníky celní stráže a při přechodu fingovaných rakouských hranic pak tito muži pachatele zneškodnili a osvobodili rukojmí. Tento zásah proběhl bez zranění zúčastněných osob.³⁸

Zajímavostí je, že se Útvar zvláštního určení podílel i na různých opatřeních, jako byla například na jaře roku 1982 součinnost s Pohotovostním plukem Veřejné bezpečnosti při zajišťování ochrany na Ruzyňském letišti v Praze. Zde probíhalo navrácení zlata ze Spojených států amerických, které bylo roku 1939 odcizeno v Československu nacisty.

³⁵ ŠŤASTNÝ, O. *Gottovi hrozili vraždou, StB nasadila na jeho záchranu i vrtulník* [online]. 2008 [cit. 2014.09.10], Dostupné z WWW: <http://www.zpravy.idnes.cz/gottovi-hrozili-vrazdou-stb-nasadila-na-jeho-zachranu-i-vrtulniky10w/domaci.aspx?c=A080125_192737_domaci_miz>.

³⁶ SVĚTNIČKA, L. Muži pro afgánskou misi. *ATM: Armádní technický magazín*. 2004, roč. 36, č. 3, s. 7.

³⁷ DRTINA, E. Policisté s padákem. *Naše vojsko*. 2006, roč. 2, č. 5, s. 15.

³⁸ MÓZER, M. *Jozef Roháč štvrtstoročie na úteku*. Slovensko: Columbus, 2010. s. 49.

4.5 Úloha Odboru zvláštního určení ke konci osmdesátých let

Od 8. prosince 1988 začali být příslušníci Odboru zvláštního určení využíváni k něčemu úplně odlišnému, než byli původně určeni. Tímto je myšleno jejich nasazování během protirežimních demonstrací. Zde bylo jejich úkolem především provádět monitorování dané situace v utajení a měli být připraveni v záloze pro případný zákrok proti skupině osob nebo jednotlivci. Několikrát se stalo, že zadrželi i organizátory těchto akcí nebo jejich nejaktivnější účastníky.

Vše vyvrcholilo 17. listopadu 1989, kdy navzdory směrnicím Mimořádných bezpečnostních opatření bylo poprvé 31 mužů z Odboru zvláštního určení vyčleněno jako součást pořádkových jednotek Sboru národní bezpečnosti, na což nebyli nikdy dříve vycvičeni nebo jiným způsobem připravováni. Poprvé také byli při takovém druhu zásahu oblečeni do stejnokroje vz. 60, s červenými barety a páskou s nápisem Sbor národní bezpečnosti.³⁹

Navíc celý oddíl nebyl nasazen ani jako kompaktní celek, neboť byl následně na úrovni ulice Karolíny Světlé rozdělen do tříčlenných skupin, které byly dále rozptýleny po celé délce kordónu Školního pohotovostního oddílu Veřejné bezpečnosti složeného ze 72 příslušníků Veřejné bezpečnosti, pěti psovodů a 10 příslušníků Státní bezpečnosti, kteří měli za úkol označovat představitele nezávislých struktur, kteří pak byli fyzicky zdatnými členy Odboru zvláštního určení vytahováni z davu a předáváni členům Sboru národní bezpečnosti.⁴⁰

Během zákroků členů Odboru zvláštního určení údajně došlo k nedodržení zásad přiměřenosti a k nepřiměřenému použití síly, což mělo za následek, že tři jeho členové byli trestně stíháni pro trestný čin zneužití pravomoci veřejného činitele. Jeden z nich byl uznán vinným a odsouzen ke 12 měsícům odnětí svobody podmíněně.⁴¹

³⁹ BAŠTA, J. *Nasazení příslušníků Odboru zvláštního určení k potlačení protikomunistických demonstrací v roce 1989* [online]. 2014 [cit. 2014.09.11], Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/nasazeni-prislusniku-odboru-zvlastniho-urceni-k-potlaceni-protikomunistickych-demonstraci-v-roce-1989.aspx>>.

⁴⁰ FEDERÁLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ ČSFR. *Závěrečná zpráva vyšetřovací komise Federálního shromáždění pro objasnění události 17. listopadu 1989* [online]. 2014 [cit. 2014-09-10], Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/eknih/1990fs/tisky/t1236_03.htm>.

⁴¹ RÁKOS, T. *Proč řádili červené barety na Národní* [online]. 2006 [cit. 2014-09-10], Dostupné z WWW: <<http://www.aktualne.centrum.cz/domaci/spolecnost/clanek.phtml?id=283616>>.

Až do této události byla existence Odboru zvláštního určení utajována. Veřejnost si ale pochopitelně během zákroků všimla odlišností stejnokroje příslušníků v podobě červených baretů. Na základě toho se mylně domnívala, že vláda proti ní nasadila příslušníky Československé lidové armády. Krátce na to byla existence Odboru zvláštního určení veřejnosti přiznána.

5 Organizace a činnost Odboru zvláštního určení po roce 1989

5.1 Dislokační a strukturální změny po roce 1989

Dne 31. ledna 1990 ministr vnitra Československé socialistické republiky JUDr. Richard Sacher vydal rozkaz číslo 16 Ministra vnitra, který nabyl účinnosti dnem jeho vydání. Tímto rozkazem byl zrušen Odbor zvláštního určení, který byl současně nahrazen nově vzniklým Útvar Federálního ministra vnitra pro rychlé nasazení. Tento byl určen k provádění zákroků proti teroristům, únosům civilních letadel a ostatních vzdušných dopravních prostředků. Také měl za úkol provádět zákroky směřující k likvidaci odporu v rámci boje proti organizovanému zločinu a proti osobám, které se svým jednáním dopouštějí zvláště závažné trestné činnosti, zejména útokům na integritu osob. Dále plnil úkoly při živelných pohromách a další úkoly podle rozhodnutí ministra vnitra Československé socialistické republiky.⁴²

„Pojem zvláště závažného trestného činu je možno vymezit tak, že zvláště závažnými trestnými činy jsou úmyslné trestné činy, na které trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí sazby nejméně deset let.“⁴³

Od dne 16. února 1990 byl pověřený výkonem funkce náčelníka Útvaru Federálního ministerstva vnitra pro rychlé nasazení podplukovník JUDr. Karel Dufek, který byl následně od dne 1. dubna 1990 ustanoven ředitelem útvaru. V této funkci působil až do dne 30. dubna 1991, kdy na vlastní žádost odešel ze služebního poměru.⁴⁴

Podplukovník JUDr. Karel Dufek začínal prosazovat novou vizi Útvaru Federálního ministerstva vnitra pro rychlé nasazení. Na základě této vize se z útvaru měla stát moderní protiteroristická jednotka, která bude podle tehdejších představ disponovat jak výkonnou částí tvořenou klasickým útvarem se všemi jeho činnostmi,

⁴² MINISTERSTVO VNITRA ČSSR. Rozkaz ministra vnitra Československé socialistické republiky číslo 16/1990, Zrušení útvaru federálního ministerstva vnitra, útvarů Sboru národní bezpečnosti. Praha: Ministerstvo vnitra, 1990.

⁴³ NOVOTNÝ, F. *Trestní zákoník 2010*. Praha: Eurounion, s.r.o., 2010. s. 53.

⁴⁴ MINISTERSTVO VNITRA ČSSR. Rozkaz ministra vnitra Československé socialistické republiky číslo 16/1990, Zrušení útvaru federálního ministerstva vnitra, útvarů Sboru národní bezpečnosti. Praha: Ministerstvo vnitra, 1990.

tak i kompletní operativou. Vize pro útvar počítala s tím, že vznikne skupina na domácí terorismus, skupina na zahraniční terorismus (existovat měli zahraniční pracoviště na vybraných zastupitelských úřadech) a speciální strážní útvary pro zajišťování ostrahy objektů zvláštní důležitosti (bezpečnost jaderných elektráren). K realizaci této vize měl být početní stav útvaru navýšen až na devět set tabulkových míst.

V roce 1990 byl početní stav útvaru skutečně navýšen o 280 osob. Tohoto plánovaného navýšení početního stavu útvaru využila část příslušníků rozpuštěného Sboru národní bezpečnosti, kteří zde zaplnili desítky tabulkových míst.

Další místa byla zaplněna ve dvou vlnách přímých náborů k Útvaru Federálního ministerstva vnitra pro rychlé nasazení, kdy se k útvaru hlásila řada osob přímo z civilu. Šlo o osoby bez policejní praxe nebo bez absolvování vojenské přípravy. Tito noví příslušníci mnohdy nesplňovali nejen fyzické, ale i psychické nároky kladené na příslušníka tohoto elitního protiteroristického útvaru. Přesto pro ně byl uspořádán tříměsíční vstupní kurz, v němž si měli osvojit znalosti a dovednosti potřebné pro příslušníky útvaru. Při výcviku se ukázalo, že naprostá většina z nich není schopná práci v útvaru zvládnout. Toto mělo za následek, že mnozí skončili již během vstupního kurzu a zbytek brzy poté.

Dne 1. května 1991 byl velitelem Útvaru Federálního ministerstva vnitra pro rychlé nasazení, ustanoven dosavadní tajemník prezidenta Československé federativní republiky plukovník Miroslav Kvašňák, který byl dosazen na funkci tehdejší federálním ministrem vnitra Ing. Jánem Langošem, který tak reagoval na neutěšený stav, ve kterém se útvar po roce 1989 nacházel. V této funkci působil až do prosince 1995, kdy na vlastní žádost odešel ze služebního poměru.

Ten po svém nástupu provedl dvě reorganizace, jejichž cílem bylo upravení početního stavu jednotky. Útvar opustili kádry z bývalé Státní bezpečnosti. Současně zavedl přísné výběrové řízení, jehož součástí se stalo týdenní výběrové soustředění, tzv. pekelný týden. Za jeho působení byla také navázána úzká spolupráce s britským 22. plukem Special Air Service (dále jen SAS), která nasměrovala útvar k podobě moderní protiteroristické jednotky policie.

Dne 24. června 1991 ministr vnitra České a Slovenské Federativní Republiky Ing. Ján Langoš vydal rozkaz číslo 73 Ministra vnitra, který nabyl účinnosti dnem jeho vydání. Tímto rozkazem byl od dne jeho vydání zrušen Útvar federativního ministerstva

vnitra pro rychlé nasazení, který byl současně nahrazen Jednotkou rychlého zásahu federálního ministerstva vnitra.⁴⁵

Dne 2. září 1991 ministr vnitra České a Slovenské Federativní Republiky Ing. Ján Langoš vydal rozkaz číslo 95 Ministra vnitra, který nabyl účinnosti dnem jeho vydání. Tímto rozkazem byla dne 15. září zrušena Jednotka rychlého zásahu federálního ministerstva vnitra, která byla současně nahrazena Jednotkou rychlého zásahu federálního policejního sboru. Ta byla určena k provádění zákroků proti teroristům operujícím na území České a Slovenské Federativní republiky a ve výjimečných případech v souladu s mezinárodním právem a při dodržování příslušných dohod i mimo území České a Slovenské Federativní republiky. Zároveň měla vykonávat zákroky proti únoscům osob, civilních letadel a jiný dopravních prostředků, nebezpečných pachatelů, organizované trestné činnosti a pachatelům obzvláště závažných trestných činů. V obzvláště závažných případech zabezpečovala fyzickou ochranu osob, objektů, dopravních prostředků a nákladů na území České a Slovenské Federativní republiky i mimo ní.⁴⁶

Dne 6. listopadu 1992 ministr vnitra České a Slovenské Federativní Republiky MUDr. Petr Čermák, CSc. Vydal rozkaz číslo 85 Ministra vnitra, který nabyl účinnosti dnem jeho vydání. Tímto rozkazem byla od dne 15. září zrušena Jednotka rychlého zásahu federativního ministerstva vnitra, která byla současně nahrazena Útvarem rychlého nasazení Federálního policejního sboru.⁴⁷

Od svého samotného založení byl útvar budován na federativním principu, který po rozdělení České a Slovenské Federativní republiky nemohl nadále pokračovat. Z tohoto důvodu vznikem samostatné České republiky byl útvar od dne 1. ledna 1993 rozdělen jak po personální, tak i po materiální stránce. Zároveň byl začleněn do struktury Policie České republiky pod názvem Zásahová jednotka rychlého nasazení

⁴⁵ MINISTERSTVO VNITRA ČSFR. Rozkaz ministra vnitra České a Slovenské Federativní republiky číslo 73/1991, Zřízení Jednotky rychlého zásahu federálního ministerstva vnitra. Praha: Ministerstvo vnitra, 1991.

⁴⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČSFR. Rozkaz ministra vnitra České a Slovenské Federativní republiky číslo 95/1991, Zřízení útvaru federálního ministerstva vnitra a útvaru Federálního policejního sboru. Praha: Ministerstvo vnitra, 1991.

⁴⁷ MINISTERSTVO VNITRA ČSFR. Rozkaz ministra vnitra České a Slovenské Federativní republiky číslo 85/1992, Zřízení útvarů rychlého nasazení federálního ministerstva vnitra. Praha: Ministerstvo vnitra, 1992.

Policie České republiky a spadal do přímé podřízenosti policejního prezidenta. O rok později je jednotka přejmenována na Útvar rychlého nasazení Policie České republiky.⁴⁸

Dne 1. března 1996 byl velitelem Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky jmenován plukovník JUDr. Libor Lochman, který tuto funkci vykonává i v době, kdy byla tvořena tato bakalářská práce.

Útvar od svého založení prošel mnoha reorganizacemi, kdy v době sepisování této práce se jeho struktura ustálila na těchto třech odborech:

- **Odbor rychlého nasazení**, který je dále tvořen čtyřmi odděleními a výcvikovým oddělením. Odbor odpovídá za plnění úkolů, které jsou nutné při zabezpečování připravenosti a akceschopnosti útvaru k provedení zákroků a úkonů při policejních opatření a policejních akcích. Zároveň je odpovědný za celý výcvik tohoto útvaru.
- **Odbor speciálních služeb**, který je dále tvořen čtyřmi odděleními a to oddělení odstřelovačů, vyjednávání, speciální přípravy, operačním střediskem, spojení a dokumentace. Odbor odpovídá stejně jako odbor rychlého nasazení za plnění úkolů při zabezpečování připravenosti a akceschopnosti útvar. Jednotlivá oddělení odboru mají vyšší míru autonomie.
- **Organizační odbor**, který plní funkci administrativně logistickou. Odbor zabezpečuje například ženíjný materiál, výstroj a výzbroj. Dále má na starosti správu objektů a zařízení, kdy zabezpečuje běžný chod sídla útvaru v Praze Zbraslavi a výcvikového střediska Borek.

V době sepisování této práce je akceschopnost útvaru zajišťována prostřednictvím nepřetržité dosažitelnosti pohotovostní jednotky. K tomuto účelu jsou využívány vyzumívací a komunikační prostředky a svozová služební motorová vozidla. Nástup pohotovostní jednotky je neprodleně, ale nejpozději do 90 minut. Ostatní policisté útvaru musí splnit časové normy, které jsou 60% útvaru do 3 hodin, zbytek příslušníků nacházející se na území České republiky do 24 hodin od vyhlášení příslušného stupně poplachu. Přesun do místa mimořádné události či místa služebního zákroku je zajišťován pohotovostními vozidly nebo vrtulníky Letecké služby.⁴⁹

⁴⁸ Policie České republiky. *20 let Policie České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-11-22], Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/20-let-policie-ceske-republiky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>>.

⁴⁹ HRUDKA, J. *Organizace a činnost policejních služeb*. Praha: Police History, 2012. s. 197.

5.2 Spolupráce s protiteroristickými jednotkami v zahraničí

Po roce 1989 útvar navázal úzké kontakty s protiteroristickými jednotkami ze západní části Evropy, kterými byly francouzská Groupe d'Intervention de la Gendarmerie Nationale (dále jen GIGN), rakouská Einsatzkommando Cobra (dále jen EKO COBRA).⁵⁰

Pozdější spolupráce s britským 22. plukem SAS, která se z hlediska nového formování jednotky ukázala jako nejdůležitější, byla navázána až za působení plukovníka Miroslava Kvasňáka.

22. pluk SAS měl v té době nemalé zkušenosti s bojem proti terorizmu a vedením nekonvenčního boje proti polovojenským skupinám a to jak ve Velké Británii, tak i v zahraničí. 5. května 1980 SAS provedl na Íránském velvyslanectví v Londýně úspěšnou operaci na záchranu 26 rukojmích a likvidaci šestičlenného ozbrojeného teroristického komanda. Dva příslušníci z této jednotky v roce 1977 působili jako poradci německé speciální jednotky Grenzschutzgruppe 9 (dále jen GSG 9) při osvobozování rukojmích z letadla německé letecké společnosti Lufthansa v Somálském hlavním městě Mogadišu.⁵¹

Tato spolupráce započala v roce 1992, kdy příslušníci útvaru poprvé navštívili základnu v Herfordu. Spolupráce s touto britskou protiteroristickou jednotkou znamenala změnu v myšlení a směřování útvaru. Útvar podle vzoru SAS převzal nové taktické postupy a sjednotil je na celém útvaru. Toto byla zásadní změna, neboť do této doby každá skupina měla své vlastní postupy. Také podle vzoru a zkušeností SAS přijal útvar reálnější metody výcviku.

Současně se útvar začal vybavovat podle vzoru SAS, kdy do výbavy zavádí černé zásahové kombinézy, přidává moderní balistické vybavení (vesty, přilby), začíná používat moderní ochranné pomůcky (střelecké rukavice, balistické brýle, kukly) a vystrojuje se taktickými vestami. Tímto se útvar ve svém vybavení zařazuje mezi špičkové protiteroristické jednotky na celém světě.

⁵⁰ MISÍK, M. *Protiteroristické útvary a jednotky v ČR i jinde v Evropě* [online]. 2014 [cit. 2014-09-10], Dostupné z WWW: <<http://www.policejninoviny.cz/protiteroristicke-jednotky-prehled.html>>.

⁵¹ DAVIES, B. *SAS Ilustrovaná historie*. Praha: Naše vojsko, 2004. s. 168-171.

Po roce 1993 Útvar rychlého nasazení Policie České republiky pomáhá v nově vzniklé Slovenské republice s budováním protiteroristické jednotky s názvem Útvar osobitého určení (dále jen ÚOU). Zároveň i nadále spolupracuje s britským 22. plukem SAS a se Special Boat Squadron, která je její sesterskou jednotkou se zaměřením na nasazení na moři. Zapojuje se do projektu ATLAS, což je uskupení mezinárodních protiteroristických jednotek Evropské Unie, které vzniklo jako reakce na teroristické útoky ze dne 11. září 2001. Dnes toto uskupení seskupuje 34 jednotek z 29 zemí a nadále spolupracuje s předními protiteroristickými jednotkami z celého světa, s nimiž se dělí o získané zkušenosti a dovednosti.⁵²

V době sepsání této práce útvar udržuje intenzivní a příležitostné kontakty s celou řadou zahraničních speciálních jednotek policie a armád za účelem výměny informací, pracovních týmů, provádění společných cvičení a stáží. Jedná se zejména o SAS z Velké Británie, BBE z Holandska, SIE z Belgie, EKO COBRA z Rakouska, ÚOU ze Slovenska, GSG 9 z Německa, GROM z Polska, GEO ze Španělska, Delta Force ze Spojených států amerických, Recherche, assistance, intervention, dissuasion (dále jen RAID) z Francie atd.⁵³

5.3 Zákroky a nasazení po roce 1989

V prosinci 1989 začalo docházet k incidentům v nápravně výchovném ústavu v Leopoldově na Slovensku, kde byli v té době umístováni zvláště nebezpeční pachatelé závažných trestných činů. Tyto incidenty a celkovou eskalaci násilí ve věznici vyvolala amnestie prezidenta České a Slovenské Federativní republiky Václava Havla, která se vztahovala na 652 z 1008 leopoldovských vězňů. Ta měla za následek vzpourou, která otevřeně vypukla dne 15. března 1990, kdy 217 vězňů do té doby držících hladovku vytlačilo dozorce z ubytovacích prostor. Tuto vzpouru později vedl vězen Tibor Polgári, který se navíc během ní sám prohlásil za ředitele věznice. Následně se k němu a jeho spolupachatelům přidali i další vězni a společně ovládli celou věznici.⁵⁴ Po obsazení věznice žádali propuštění i pro ty vězně, na něž se amnestie prezidenta republiky nevztahovala. Vězni se začali ozbrojovat zbraněmi, kdy kromě bodných a sečných

⁵² TETŘEV, J. Projekt ATLAS. *Policista*. 2011, roč. 17, č. 3, s. 12.

⁵³ HRUDKA, J. *Organizace a činnost policejních služeb*. Praha: Police History, 2012. s. 197.

⁵⁴ ŠŤASTNÝ, J. *Vzpouřa vězňů v Leopoldově před 20 lety: plamenomety a barikády ve věznici* [online]. 2014 [cit. 2014-10-21], Dostupné z WWW: <http://www.zpravy.idnes.cz/vzpourea-veznu- v-leopoldove-pred-20-lety-plamenomety-a-barikady-ve-veznici-1qn-/domaci.aspx?c=A100312_123109_domaci_js>.

zbraní měli i funkční plamenomet, dokonce si připravili i zápalné láhve. Mezi objekty věznice vybudovali barikády a jako rukojmí zadržovali skupinku přibližně 150 vězňů, kteří se na vzpouře odmítali podílet. Tyto držené rukojmí podrobovali fyzickému násilí. Situací ve věznici se zabývala federální vláda České a Slovenské federativní republiky i vláda Slovenské republiky, která vytvořila krizový štáb v čele s ministrem spravedlnosti Slovenské republiky. Chování odsouzených nabývalo na agresivitě, kdy dne 28. března začali zapalovat vězeňské objekty. Na základě tohoto podnětu se krizový štáb rozhodl vzpouru potlačit. Zásah proti vězňům provedlo 62 příslušníků Útvaru Federálního ministerstva vnitra pro rychlé nasazení, za pomoci 300 příslušníků Sboru nápravné výchovy a 150 dobrovolníků z řad vojáků z 22. výsadkové brigády z Prostějova. Zbytek sil tvořili stovky vojáků Vojsk Ministerstva vnitra, Pohraniční stráž a příslušníků Veřejné bezpečnosti, kteří zabezpečovali perimetr kolem věznice. Dále při zákroku byly použity 3 vrtulníky Federálního ministerstva vnitra, 23 požárních cisteren a 80 policejních psů. Připravena byla i vězeňská nemocnice a tři transfúzní stanice včetně 200 zdravotníků. Zásah byl komplikovaný rozsáhlým požárem výrobních hal, který se šířil i na ostatní budovy věznice a ohrožoval tak vězně, kteří byli zadržováni jako rukojmí. Na průniky přes barikády bylo použito 12 obrněných transportérů typu OT-64. Po zajištění nejagresivnějších skupin vzbouřenců příslušníci Útvaru Federálního ministerstva vnitra pro rychlé nasazení postupovali již rychleji, až nakonec celý areál získali pod kontrolu. Za pouhé dvě a půl hodiny byla vzpoura potlačena a zásah byl dne 29. března ukončen. Při zásahu bylo zraněno dvacet devět vězňů a jedenáct policistů, kdy z toho jeden těžce. Při vyklížení věznice byl nalezen jeden mrtvý odsouzený, u kterého následná soudní pitva prokázala, že jeho smrt způsobila výbušnina.

Hmotné škody na majetku byly vyčísleny na třicet miliónů československých korun, z jedenácti budov pět zcela shořelo, výrobní haly byly do základů zničeny, což mělo za následek, že věznice se stala zcela nepoužitelnou. Zákrok útvaru byl odborníky v zahraničních státech vyhodnocen jako velice profesionální.⁵⁵

V květnu 1990 Útvar Federálního ministerstva vnitra pro rychlé nasazení čelil další vzpouře ve vězeňském zařízení, tentokrát ve Vazební věznici v Praze Ruzyni. Zde již příslušné orgány nenechaly situaci eskalovat tak, jako se tomu stalo v nápravně výchovném ústavu v Leopoldově na Slovensku. Poté co vyjednávání s vězni nevedlo k žádnému východisku, byli dne 28. května 1990 odpoledne do akce nasazeni příslušníci

⁵⁵ JEDLIČKA, M. *Věznice Leopoldov* [online]. 2014 [cit. 2014-10-23], Dostupné z WWW: <<http://www.kriminalistika.eu/muzeumzla/leopoldov/leopoldov.html>>.

útvary společně s příslušníky letky Ministerstva vnitra. Při jejich zákroku se jedenácti nejradikálnějších vzbouřenců podařilo proniknout na střechu věznice. Zde je příslušníci útvaru obklíčili a z důvodu zabránění spáchání sebevraždy, kterou vězni vyhrožovali, kolem nich rozebrali střešní krytinu. Devět vězňů se postupně vzdalo, dva zbývající se přivázali k hromosvodu. Nakonec i oni byli přemoženi a eskortováni ze střechy dolů. Celá tato akce trvala třicet minut a bylo do ní nasazeno třicet pět příslušníků útvaru.

Bohužel kvůli zákrokům během 17. listopadu 1989 se Odbor zvláštního určení do povědomí veřejnosti nezapsal velmi dobře, neboť jednotka byla veřejností chápána jako útvar, jehož cílem a posláním je zakročovat proti obyčejným neozbrojeným lidem. Toto mylné pojetí se změnilo až po 6. červenci 1990, kdy útvar po velice dramatické situaci provedl úspěšný zákrok ve Fakultní nemocnici v Piešťanech na Slovensku.

Zde nebezpečný pachatel, ozbrojený pistolí a dvěma ručními granáty, zadržoval primáře porodnického oddělení v jeho kanceláři a dožadoval se příchodu dvou soudců a dalších osob, které se účastnili jeho rozvodového řízení. Prohlašoval, že on rozvod nezavinil a tímto způsobem chtěl dosáhnout změny rozsudku. Přitom opakovaně vyhrožoval použitím granátů. Tímto svým jednáním pachatel vystavoval v nebezpečí života nejen samotného primáře, ale také novorozence a v neposlední řadě i zdravotnický personál. Policistům se během první hodiny úspěšného vyjednávání podařilo vyměnit zadržovaného primáře za příslušníka místního oddělení Veřejné bezpečnosti. Zanedlouho se na místo dostavila zásahová skupina Útvary Federálního ministerstva vnitra pro rychlé nasazení, která po rozmístění svých odstřelovačů, připravení plánu zásahu a zvážení všech možných rizik rozhodla o další výměně rukojmích. Při této výměně se podařilo pachateli podsunout příslušníka Útvary Federálního ministerstva vnitra pro rychlé nasazení, který byl přestrojen za příslušníka Veřejné bezpečnosti. Tomuto policistovi se podařilo získat pachatelovu důvěru a po dvou hodinách jej v době jeho nepozornosti beze zbraně zneškodnit. Tento zasahující policista byl později dne 27. července 1990 prezidentem republiky vyznamenán medailí Za statečnost a povýšen.⁵⁶

„Pojem nebezpečný pachatel není nikde legálně definován. Pod tímto termínem je myšlen zejména pachatel zvláště závažného trestného činu, pachatel úmyslného trestného činu, k jehož stíhání zavazuje Českou republiku vyhlášená mezinárodní smlouva, pachatel jiného závažného úmyslného trestného činu, kterého policista přistihl

⁵⁶ STEHLÍK, E. *URNA 30 let policejní protiteroristické jednotky*. Praha: V Ráji, 2011. s. 288.

při činu, osoba, která uprchla z výkonu trestu odnětí svobody nebo z vazby a osoba, kterou si policista podle jiných okolností označil nebo ji důvodně pokládá za zvláště nebezpečnou pro život a zdraví jiných osob.“⁵⁷

Díky tomuto úspěšnému zákroku začala veřejnost chápat správný cíl a poslání tohoto útvaru. Toto je dokazuje i skutečností, že když příslušníci Útvaru Federálního ministerstva vnitra pro rychlé nasazení vycházeli z nemocnice, tak shromáždění lidé začali spontánně skandovat: „Ať žijí červené barety!“

Ke konci srpna 1991 příslušníci Jednotky rychlého zásahu Federálního ministerstva vnitra společně s členy vojenské policie obsadili letiště Ostrava – Mošnov, kde se dle Federální bezpečnostní a informační služby a Vojenského obranného zpravodajství měla nalézat nelegální zásilka černé rtuti. Tato látka měla být využívána při výrobě laserů, jaderných zbraní, ale také měla být používána jako speciální nátěrová hmota určená pro nátěr letadel k zabránění jejich detekci radarem. Přísně utajená akce byla provedena velice precizně, kdy malému týmu útvaru a vojenské policie se podařilo obsadit letadlo typu Boeing 707, který měl tuto domnělou látku převážet. Následně byla tato malá skupina poslána o další skupinou z útvaru, kdy společně prohledaly letiště, ale žádná látku nenašly.⁵⁸

Dne 15. června 1992 v prostorách mezinárodního letiště Praha – Ruzyně, provedli příslušníci Útvaru rychlého nasazení Federálního policejního sboru společně s detektivy z Národní protidrogové brigády zásah proti arabským obchodníkům a překupníkům drog s krycím názvem BÁRA. Po přistání letadla s alžírskými překupníky drog detektivové a příslušníci útvaru vyčkali, až se překupníci na letišti přivítají se svými spolupachateli a poté je všechny i přes kladení aktivního odporu zadrželi. I přes úspěšné provedení tohoto zákroku se žádné drogy nepodařilo nalézt. Později bylo zjištěno, že toto bylo zapříčiněno náhodným únikem informací o připravovaném zákroku.

V roce 1999 příslušníci Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky zadrželi mezinárodně hledaného Kosovského Albánce uprchlého z norského vězení, který byl odsouzen k nepodmíněnému výkonu trestu odnětí svobody v trvání čtrnácti let

⁵⁷ FILÁK, A. *Zákon o policii České republiky s komentářem*. Praha: Police History, 2009. s. 135.

⁵⁸ NOVÝ, R. *Honba za červenou rtutí* [online]. 2014 [cit. 2014-12-22], Dostupné z WWW: <<http://www.presscont.eu/operace-cz.htm>>.

za obchod s drogami a jinými návykovými látky.⁵⁹ Následně útvar zabezpečoval i jeho eskortu a předání norské policii, které proběhlo na Ruzyňském letišti v Praze.

Dne 16. prosince 2009 příslušníci zakročovali v ulici Novodvorská v Praze 4, kde v pobočce Komerční banky nebezpečný pachatel zadržoval dvě zaměstnankyně jako rukojmí. Současně za jejich propuštění požadoval výkupné ve formě finanční částky tři miliony korun českých a automobil. V případě, že by jeho podmínky nebyly splněny, vyhrožoval použitím zbraně. Vyjednávacímu týmu se podařilo vyjednat propuštění jedné z rukojmích a současně dohodnout prodloužení lhůty ke splnění jeho požadavků. Vyjednávači mu zajistili požadované přistavení vozidla k bance. V tuto dobu zásahový tým využil přesunu pachatele a jeho snížené pozornosti a to způsobem, že tým vnikl do banky zadním traktem, osvobodil zbývající rukojmí a ozbrojeného muže zadržel. Při této akci nedošlo ke zranění nebo usmrcení žádné ze zúčastněných osob.⁶⁰

Další provedené úspěšné zákroky Útvaru rychlého nasazení:⁶¹

- Dne 20. července 1990 zákrok proti ozbrojenému recidivistovi, který v Kralické ulici v Praze 10 v bytě zadržoval jako rukojmí mladou dívku.
- V Červenci 1990 dva příslušníci útvaru provedli zákrok, během kterého byla znovu získána napadená a obsazená budova na Československém velvyslanectví v Havaně na Kubě.
- Dne 10. září 1993 zákrok proti skupině vyděračů v budově Československé obchodní banky v ul. Na Příkopěch v Praze 1.
- Dne 31. května 1995 v úzké součinnosti s Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu, Cizinecké policie a pražské pořádkové policie zásah proti členům ruskojazyčných mafií v restauraci U Holubů v Praze Smíchov.
- Dne 8. prosince 2000 na sídlišti Velká Ohrada v Praze zadržení celostátně hledaného uprchlého vězně Jiřího Kájínka, který uprchl z Mírovské věznice, kde byl ve výkonu doživotního trestu odnětí svobody.

⁵⁹ KOLOMAZNÍKOVÁ, J. *Policie zatkla dva hledané drogové bossy* [online]. 1999 [cit. 2014-11-30], Dostupné z WWW: <http://www.zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?r=domaci&c=990311_235212_domaci_pch>.

⁶⁰ TŘEČEK, Č. *Lupič držel v bance hodiny rukojmí, pak ho policie vylákala* [online]. 2014 [cit. 2014-11-10], Dostupné z WWW: <http://www.zpravy.idnes.cz/lupic-drzel-v-bance-hodiny-rukojmi-pak-ho-policie-vylakala-p3a-/krimi.aspx?c=A091216_110957_praha_cen>.

⁶¹ HOLÍK, J. *Historie* [online]. 2009 [cit. 2014-10-25], Dostupné z WWW: <<http://www.urna.tode.cz/historie/>>.

- V roce 2000 poblíž obce Všetaty zadržení dvou nebezpečných pachatelů, kteří přepadávali peněžní ústavy a supermarkety.
- V dubnu 2011 útvar poprvé v historii na území České republiky zadržel osoby spojené s mezinárodním terorizmem. Tyto osoby, byly napojeny na radikální islamistickou organizaci Džamát Šariát.

Vedle výše zmíněných zákroků se Útvar rychlého nasazení do doby sepisování této práce podílel na mnoha dalších zákrocích a policejních opatřeních v součinnosti s dalšími útvary Policie České republiky s celostátní působností, jako je Národní protidrogová centrála, Útvar pro odhalování organizovaného zločinu a další policejní složky, které se dále podílejí na ochraně very important persons a také na zajištění bezpečnosti při různých mezinárodních akcích a konferencích. Do působnosti Útvaru rychlého nasazení spadají i převozy cenných předmětů nevyčísitelné finanční, historické a kulturní hodnoty a také převozy vysokých částek finanční hotovosti pro Českou národní banku. Specialisté Útvaru rychlého nasazení byli nasazováni při živelných katastrofách, které postihli Českou republiku.

Nutno zdůraznit, že ve srovnání s předchozími lety se počet jeho zásahů na území České republiky, ale i mimo něj několikrát znásobil. Útvar rychlého nasazení se od svého založení podílel na plnění řady úkolů v zahraničí a byl pověřován odpovědností za řešení bezpečnostních otázek spojených s realizací zájmů státu v zahraničí. Příslušníci Útvaru rychlého nasazení v současnosti působí v ochranných misích v Iráku, Pákistánu a Nigerii. V době od 1. prosince 2006 do 31. ledna 2010 příslušníci útvaru působili také i v Afganistánu.

5.4 Současná výstroj a výzbroj Útvaru rychlého nasazení

K tomu, aby útvar své poslání a zaměření mohl vykonávat na té nejvyšší profesionální úrovni, je nezbytné, aby byl vybaven nejmodernější výstrojí a výzbrojí.

V době sepisování této práce příslušníci útvaru jsou vyzbrojeni zásahovými kombinézami v provedení černé barvy, zásahovými kombinézami v provedení Digital Urban, kuklami z nomexového materiálu, plynovými maskami, taktickými rukavicemi a taktickými doplňky firmy Safariland.

Dále jsou samozřejmě vyzbrojeni i balistickými ochrannými pomůckami a to vesty, brýlemi, helmy a štíty.

Výzbroj Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky:⁶²

- **Pistole Glock 17** rakouské výroby, v ráži 9 mm, s kapacitou zásobníku pro 17 nábojů 9x19 Luger, byla do výzbroje útvaru společně s příslušenstvím taktické svítilny, prodlouženou hlavní a tlumičem. Zbraň byla do výzbroje zařazena v roce 2006.
- **Pistole Glock 26** rakouské výroby, v ráži 9 mm, s kapacitou zásobníku pro 10 nábojů 9x19 Luger, je využívána ke skrytému nošení nebo jako záložní zbraň.
- **Pistole Walther P 99** německé výroby, v ráži 9 mm, s kapacitou zásobníku pro 16 nábojů 9x19 Luger, byla do výzbroje útvaru zařazena jako alternativa k pistoli Glock 17, kdy každý z příslušníků si může zvolit pistoli, kterou bude používat.
- **Samopaly Heckler& Koch** je útvar vyzbrojen hned v několika variantách společně s obsáhlým množstvím doplňků a to již od devadesátých let dvacátého století. Všechny tyto varianty jsou v ráži 9 mm, s kapacitou zásobníku pro 30 nábojů 9x19 Luger.
- **Samopal Heckler& Koch MP5 A5** je základní verze se sklopnou opěrkou.
- **Samopal Heckler& Koch MP5 SD 6** je verze s integrovaným tlumičem hluku.
- **Samopal Heckler& Koch MP5 K4** je nejkratší verze, která je využívána pro skryté nošení, například při ochraně osob.
- **Samopal FN P 90** belgické výroby, v ráži 5,7 mm, s kapacitou 50 nábojů 5,7 x 28, slouží jako alternativní zbraň k samopalu Heckler& Koch.
- **Samopal Heckler& Koch G36K** německé výroby, v ráži 5,56 mm, s kapacitou zásobníku na 30 nábojů 5,56 NATO, se sklopnou pažbou a se zabudovanou optikou s 1,5 nebo 3 násobným přiblížením.
- **Puška Heckler& Koch HK417** německé výroby, v ráži 7,62 mm, s kapacitou zásobníku pro 10/20 nábojů 7,62 x 51 NATO, je kombinací útočných pušek M4 a G36, využívána pro palebnou podporu. Odstřelovači ji používají jako doplňkovou pušku v otevřeném terénu, při zahraničních operacích.
- **Puška Sig Sauer SSG 3000** švýcarské výroby, v ráži 7,62 mm, s kapacitou zásobníku pro 5 nábojů 7,62 x 51 NATO. Tuto opakovací puška využívají

⁶² STEHLÍK, E. *URNA 30 let policejní protiteroristické jednotky*. Praha: V Ráji, 2011. s. 106-123.

odstřelovači a to jak v běžné verzi, tak zároveň i se sonickým tlumičem. Zbraň lze dále upevnit na lehkou dvojnožku s teleskopickými nožkami.

- **Kulovnice SAKO TRG 42**, v ráži .338, s kapacitou zásobníku pro 5 nábojů .338 Lapua Magnum, patří mezi nejlepší odstřelovací pušky na dlouhé vzdálenosti.
- **Puška ACCURACY INTERNATIONAL AW 97** britské výroby, v ráži 7,62mm s kapacitou zásobníku na 5 nábojů 7,62 x 51 NATO.
- **Kulomet FN MINIMI**, v ráži 5.56 mm, s nábojem 5,56 x45 NATO, se zásobníkem pro 30 nábojů nebo s nábojovým pásem s kapacitou 100 nábojů. Tento lehký kulomet je používán jako podpurná zbraň při nasazení v zahraničí.
- **Brokovnice Benelli M3T Super 90** v ráži 12mm s kapacitou zásobníku pro 6/7 nábojů 12 x 76 Magnum. Využívána pouze pyrotechniky k násilnému otvírání dveří v budovách.
- **Granátomet Heckler& Koch HK69 A1**, v ráži 40 mm, s nábojem 40 x 46, využíváný k vrhání speciálních granátů na odvracení pozornosti nebo s náplní slzného plynu.
- **Granátomet Heckler& Koch AG36**, ráži 40 mm, s nábojem 40 x 46, používán jako doplněk útočné pušky Heckler& Koch G36.
- **Nůž SOG Seal Pup** je kratší verzi amerického nože SEAL 2000.
- **Nůž DEAMON** vyrobený Lubomírem Maďaričem, dle návrhu npor. Romana Hippíka ze 102. průzkumného praporu Armády České republiky, který na jeho návrhu spolupracoval s instruktory Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky.
- **Multifunkční nástrojový nůž Gerber** je nářad'ový nůž, který je zařazen jako standardní výstrojová součástka příslušníka útvaru.
- **Vybavení pro vstupy do objektů** – vzhledem k tomu, že příslušníci útvaru při vstupu do objektů nejčastěji používají sílu, jsou vybaveni různými druhy páčidel, seker, palcátů, beranidel a motorovým rozbrusem. Dále jsou příslušníci za tímto účelem vybaveni i brokovnicemi a výbušninami.

6 Úloha zásahových jednotek krajských ředitelství policie České republiky

Zásahové jednotky krajských ředitelství Policie České republiky začaly vznikat v devadesátých letech dvacátého století v souvislosti s nárůstem zvláště závažné trestné činnosti. Zpočátku v každém z osmi krajských ředitelství policie České republiky vznikla jedna zásahová jednotka. V roce 2008 po reorganizaci a rozčlenění struktury Policie České republiky z původních osmi na čtrnáct krajských ředitelství v těchto nově vzniklých šesti krajích už zásahové jednotky nevznikly. Jejich území jsou zabezpečována původními zásahovými jednotkami z vedlejších krajů, kdy například zásahová jednotka Krajského ředitelství policie Plzeňského kraje zabezpečuje i teritorium Krajského ředitelství policie Karlovarského kraje. Společně s nimi existují také zásahové jednotky pro ochranu jaderných elektráren (Temelín a Dukovany).

Již před rokem 1989 působili při Pohotovostní motorizované jednotce vybraní příslušníci tehdejší Veřejné bezpečnosti, kteří prošli zvláštním výcvikem a v případě potřeby byli vysláni k provedení zákroku proti nebezpečnému pachateli.⁶³ Později dne 1. listopadu 1990 byla v síle 35 mužů založena 3. rota pohotovostní motorizované jednotky, tzv. Rota zásahu proti nebezpečnému pachateli. Tento název byl později změněn na Rota zásahu. Rota zásahu proti nebezpečnému pachateli vznikla u Pohotovostní motorizované jednotky v důsledku nárůstu kriminality a závažné trestné činnosti po roce 1989. Její základ tvořili příslušníci Pohotovostní motorizované jednotky. V roce 1996 byla jednotka přejmenována na Zásahovou jednotku pohotovostní motorizované jednotky. V roce 1997, kdy je jednotka vyňata ze struktury Pohotovostní motorizované jednotky, dostává název Zásahová jednotka Správy hl. m. Prahy a osamostatňuje se jak administrativně tak i prakticky. V době svého vzniku byla jednotka vybavena vojenskými maskovacími stejnokroji, neprůstřelnými vestami, balistickými přilbami. Příslušníci byli vyzbrojeni pistolemi CZ 75, samopaly vz. 61 a útočnými puškami vz. 58. V době sepisování této práce je jednotka pro svoji činnost vybavena nejmodernější výzbrojí a výstrojí. Do roku 2006 vykonávali příslušníci zásahové jednotky hlídkovou činnost na území hlavního města Prahy, kdy byli přivoláváni k případům, na něž nestačily síly a prostředky běžných policejních útvarů.

⁶³ POLICIE ČR. *Zásahová jednotka* [online]. 2015 [cit.2015-03-03], Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=9128&doctype=ART&#ZJ>>.

Po roce 2006 se však již jednotka soustřeďuje pouze na svoje primární určení, tedy na zásahy proti nebezpečným pachatelům trestné činnosti a je vysílána pouze na tyto případy. O služební přípravu zásahové jednotky se starají její vlastní instruktoři, kteří v ní dříve sloužili a díky tomu předávají dále své zkušenosti a dovednosti.⁶⁴

Zásahová jednotka je určena:⁶⁵

- k zákrokům proti nebezpečným pachatelům organizované trestné činnosti a pachatelům zvláště závažných zločinů), především při jejich zadržení nebo zatčení,
- k prvotním opatření proti teroristům, únosům osob a dopravních prostředků do doby převzetí zákroku Útvarem rychlého nasazení; zákrok v těchto případech provádí pouze v případě bezprostředního ohrožení života či zdraví osob nebo majetku za situace, kdy zákrok nesnese odkladu,
- k ochraně nebo obnovení vnitřního pořádku a bezpečnosti na veřejných místech, jakož i k obnovení pořádku v místech, kde se vykonává vazba nebo trest odnětí svobody,
- k záchranným a likvidačním pracím v rozsahu, který je limitován materiálním vybavením a vycvičeností zásahové jednotky,
- k eliminaci aktivního střelce,
- k plnění úkolů souvisejících s ochranou objektů, přepravou nebezpečných látek, věcí a cenností,
- k plnění úkolů policie stanovených ve vládou schválených bezpečnostních dokumentech.

Jednotka pro ochranu jaderné elektrárny je určena:⁶⁶

- k pohotovostní ochraně jaderné elektrárny před útoky, které směřují proti chráněným zájmům,
- k prvotnímu opatření proti teroristům ohrožujícím jadernou elektrárnu do doby převzetí zákroku Útvarem rychlého nasazení. Zákrok v těchto případech provádí

⁶⁴ T. S., FiSt. *Zásahová jednotka Správy hl. m. Prahy* [online]. 2004 [cit.2015-03-03], Dostupné z WWW: <http://www.fist.kvalitne.cz/ZJ_Praha_text.htm>.

⁶⁵ POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 34/2015 ze dne 19.2.2015, kterým se upravuje činnost zásahových jednotek a jednotek pro ochranu jaderných elektráren, článek 2.

⁶⁶ POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 34/2015 ze dne 19.2.2015, kterým se upravuje činnost zásahových jednotek a jednotek pro ochranu jaderných elektráren, článek 2.

pouze v případě bezprostředního ohrožení života, zdraví osob nebo majetku za situace, kdy zákrok nesnese odkladu,

- k opatření před útoky, které směřují proti prvkům kritické infrastruktury přenosové soustavy elektřiny České republiky v blízkosti jaderné elektrárny.

Zásahová jednotka a jednotka pro ochranu jaderné elektrárny působí v územním obvodu krajského ředitelství, kde byla zřízena. O jejím vyslání rozhoduje ředitel, jím určený vedoucí policista nebo vedoucí zásahové jednotky. Vyžaduje-li to bezpečnostní situace, může zásahová jednotka a jednotka pro ochranu jaderné elektrárny působit i v územním obvodu jiných krajských ředitelství. Je-li nutné vyslat více zásahových jednotek a jednotek pro ochranu jaderných elektráren a neučiní-li tak ředitel nebo jím určený vedoucí policista, může tak rozhodnout také služební funkcionář, který současně rozhodne i o způsobu velení.

Příslušníci zásahových jednotek a jednotek pro ochranu jaderné elektrárny jsou vždy rozděleny na čtyři skupiny, které na rozdíl od příslušníků Útvaru rychlého nasazení slouží ve 24 hodinových cyklech, takže je možné je ihned nasadit v místě případného zákroku. V případě, že by tento zákrok měl být nad jejich možnosti, tak dojde k nasazení Útvaru rychlého nasazení, kdy po jeho příjezdu na místo přebírá velení velitel vyslané skupiny.

Součinnost a nasazení s Útvarem rychlého nasazení se provádí cestou integrovaných operačních středisek a operačního střediska operačního odboru Policejního prezidia České republiky, který o nasazení informuje dosah vedení Policejního prezidia České republiky. Do příjezdu Útvaru rychlého nasazení na místo zásahová jednotka zajišťuje uzavření vnitřního okruhu místa činu a krizové vyjednávání, sleduje činnost a pohyb pachatele a shromažďuje informace o pachateli. Pokud zásahová jednotka nebo jednotka pro ochranu jaderné elektrárny plní součinnostní úkoly s Útvarem rychlého nasazení, je podřízena veliteli vyslané jednotky Útvaru rychlého nasazení.

Zásahová jednotka a jednotka pro ochranu jaderné elektrárny se personálně skládá z:⁶⁷

- vedoucího a jeho zástupce,

⁶⁷ POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 34/2015 ze dne 19.2.2015, kterým se upravuje činnost zásahových jednotek a jednotek pro ochranu jaderných elektráren, článek 5.

- instruktorů a metodika služební přípravy a výcviku,
- vedoucích skupin,
- psychologa,
- pyrotechniků,
- potápěčů,
- policistů pro dokumentační činnost,
- policistů pro specializovanou činnost, jako je letecký záchranář, odstřelovač a vyjednávač
- v jednotce pro ochranu jaderné elektrárny je vždy určen a vyškolen nejméně jeden specialista radiační ochrany a osobní dozimetrie,
- dalších systemizovaných míst policistů a zaměstnanců policie.

Metody výcviku v zásahových jednotkách:⁶⁸

- odborná policejní příprava,
- kondiční příprava a příprava pro použití donucovacích prostředků,
- střelecká příprava včetně přípravy odstřelovačů,
- taktická a speciální taktická příprava,
- příprava pro práci ve výškách a nad volnou hloubkou,
- příprava pro krizové vyjednávání,
- zdravotní a psychologická příprava,
- příprava řidičů,
- spojovací příprava,
- topografická příprava,
- potápěčská příprava,
- další přípravy podle potřeb výkonu služby a činností zásahové jednotky.

Zásahové jednotky na rozdíl od Útvaru rychlého nasazení nemají tak široké možnosti v oblasti součinnosti se zahraničními protiteroristickými jednotkami. Dále jejich služební příprava nezahrnuje výsadkovou přípravu a postupy v taktické přípravě přejímají většinou od Útvaru rychlého nasazení.

Rozmístění zásahových jednotek:

- Zásahová jednotka krajského ředitelství policie hlavní města Prahy

⁶⁸ BOŠNAKOV, P. ROZA: Souhra rozumu a svalů!. *Naše vojsko*. 2006, roč. 2, č. 9, s. 16.

- Zásahová jednotka krajského ředitelství policie Středočeského kraje
- Zásahová jednotka krajského ředitelství policie Jihočeského kraje
- Zásahová jednotka krajského ředitelství policie Plzeňského kraje, současně zabezpečuje území Karlovarského kraje
- Zásahová jednotka krajského ředitelství policie Ústeckého kraje, současně zabezpečuje území Libereckého kraje
- Zásahová jednotka krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje, současně zabezpečuje území Pardubického kraje
- Zásahová jednotka krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje, současně zabezpečuje Olomouckého kraje
- Zásahová jednotka krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje, současně zabezpečuje území Zlínského kraje a kraje Vysočina

7 Řízený rozhovor

V této kapitole bakalářské práce se nachází její empirická část, která byla vytvořena řízeným rozhovorem, který byl realizován dne 20. září 2014 s dnes již bývalým členem Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky ze skupiny psovodů. Během tohoto řízeného rozhovoru byly respondentovi pokládány již předem připravené jasně formulované otázky, kdy na své odpovědi měl časově neomezenou dobu. Hlavním cílem tohoto řízeného rozhovoru bylo zjistit poměrně málo známá fakta o existenci, problematice, využití a činnosti skupiny psovodů v rámci Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky. Zároveň zjistit důvody zařazení skupiny psovodů k útvaru a pozdější důvody, které vedly k jejich zrušení.

Z důvodu volné přístupnosti této bakalářské práce pro veřejnost byla totožnost respondenta záměrně utajena a to z důvodu zachování jeho anonymity.

Kdy a kde oddělení psovodů v Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky vzniklo? Bylo to již v roce 1981, kdy byl založen Útvar zvláštního určení?

Ano, oddělení psovodů bylo zřízeno již od počátku Útvaru zvláštního určení, tedy od roku 1981. První psinec se nacházel na zámečku v Dolních Břežanech, kde byl umístěn společně se psy Federálního Ministerstva vnitra. V roce 1990 byl v rámci restituce zámeček vrácen zpět jejímu původnímu majiteli. Psovodi zde však mohli zůstat až do roku 1992. Odtud byli následně přemístěni na Zadní Kopaninu. Zde byla rušena záložní pohraniční rota a pro náš útvar zde byl vybudován kompletně nový psinec. V současné době zde je psinec i nadále a slouží nyní ochranné službě Policie České republiky.

Jak probíhalo přijímací řízení uchazeče, který zde chtěl být, jako psovod?

Přijímací řízení probíhalo zcela standardně jako u jiných uchazečů, kteří se k útvaru hlásili. Pouze zde byla jedna podmínka navíc a to, že uchazeč o profesi psovoda měl již mít nějaké zkušenosti v oboru kynologie.

V jakém počtu psovodů a psů jste byli v Útvaru zvláštního určení zastoupeni?

Na počátku vzniku útvaru zde bylo zařazeno současně až deset psovodů. Vzhledem k tomu, že se v té době útvar skládal celkem ze šesti skupin, pro každou tuto skupinu byl určen jeden psovod a zbylí čtyři psovodi byli navíc. V tomto počtu jsme byli až do roku

1992. Poté byl útvar změněn na Jednotku rychlého zásahu Federálního policejního sboru, která se skládala celkem ze čtyř skupin. Zde byl opět pro každou skupinu určen jeden psovod, který měl trvale přiděleny dva psy.

Jaký systém služeb a délku doby jedné směny jste zde měli?

Od roku 1990 jsme sloužili 24 hodinové služby, které byly v pravidelně se opakujícím cyklu. Tento režim byl uzpůsoben tak, že prvních deset dní se pravidelně střídalo 24 hodin běžného výkonu služby a 24 hodin pohotovosti na pracovišti. Následně jsme měli sedm dní volna, po kterých následovalo pět dní, které byly určeny pro výcvik. Poté tento cyklus začal opět znovu od začátku. Pohotovost na pracovišti znamenala, že jsme od vyhlášení poplachu museli být do 15 minut připraveni k výjezdu se zbytkem své skupiny. Tato skupina se vždy skládala z velitele skupiny, dvou jeho zástupců, dvou odstřelovačů, jednoho pyrotechnika, jednoho psovoda, jeden psycholog – vyjednaváč, dokumentarista, jeden profesionální řidič a osmi až deseti bojovníků. Také jsme jako psovodi měli určeného svého velitele, který měl své dva zástupce. Ti, pokud nám zrovna nevěleli, tak ve své skupině fungovali jako bojovníci. Po zřízení čtyř skupin v roce 1992 jsme začali sloužit pravidelné denní služby, které začínaly každý pracovní den v 07:30 hodin a končily v 16:30 hodin. Pouze v pátek se končilo dříve, a to již v 14:30 hodin. Současně jedna z těchto čtyř skupin držela celý týden doma pohotovost. V tomto režimu byly například v pondělí vyčleněny dvě hodiny pro střeleckou přípravu a odpoledne jedna hodina pro psychologii. V úterý a ve čtvrtek psovodi jezdili na cvičení, které probíhalo celý den. Někdy jsme na cvičení jeli samotní, ale občas se jezdilo hromadně i s celou skupinou. Toto záleželo na druhu taktiky, která se zrovna ten den cvičila. Důležité ale je, že v případě, když jsme jeli pouze samotní psovodi, tak jeden z nás zůstával pro případné použití se svou skupinou.

Jaký byl denní režim psovoda po roce 1992, když držel pohotovost?

V pondělí ráno jsem si nejdříve musel z psince v Zadní Kopanině vyzvednout svého psa a poté s ním být v 07:30 hodin na instruktáži v areálu Policejní akademie v Praze Lhotka, kde náš útvar sídlil. Poté jsem do 15:00 hodin byl se svou skupinou. Od 15:00 hodin do 16:30 hodin jsem měl údržbu a péči o psa. Od 16:30 hodin jsem umístil psa do kotce na akademii. Následně jsme všichni odjeli domů, kde jsme museli být v pohotovosti. Pohotovost doma znamenala, že jsme se od vyhlášení poplachu museli všichni do čtyřiceti minut dostat na útvar. K tomuto nám byla domů zapůjčována

služební vozidla, abychom jsme se včas stihli připojit ke zbytku naší skupiny. Já jsem se v době pohotovosti musel ještě starat o zbytek našich psů, kteří byli v psinci na Zadní Kopanině.

Jaká byla Vaše specializace a čím jste byli specifickými oproti jiným psovodům?

Úloha psovoda byla stejná jako kteréhokoliv běžného člena týmu s tím rozdílem, že v případě potřeby byl využíván v rámci své specializace jako psovod. Dále jsme byli využíváni například pro odchyt psů v místech, kde útvar zakročoval. Jednu dobu se například přemýšlelo o pořízení dalších čtyř psů, kteří by byli určeni na vyhledávání výbušnin. K tomu však nikdy nedošlo. Hlavní činností našich psů bylo revírování. Vzhledem k tomu, že jednoho psa lze efektivně využít pouze proti jednomu ozbrojenému pachateli, kterého pes zadrží nebo zaměstná, byl k tomuto i přizpůsoben jejich výcvik. Psi byli cvičeni k tomu, aby při obsazování objektu s ozbrojeným pachatelem byli schopni ihned po výbuchu zásahové výbušky do budovy vniknout oknem. Tam bylo jejich úkolem zaměstnat nebo zadržet ozbrojeného pachatele do té doby, než mohla bojová skupina bezpečně vniknout do objektu. Tento způsob byl velice zajímavý a originální. Proto po jeho shlédnutí o něj projevíli zájem příslušníci italských speciálních policejních jednotek a chtěli naše psovody k nim na stáž. K té však už bohužel nikdy nedošlo, neboť oddělení psovodů bylo zrušeno.

Jakým způsobem jste se snažili výcvik co nejvíce přiblížit realitě?

Stěžejním výcvikem bylo propátrávání objektu, reálné exploze nebo střelba, ale především jsme nacvičovali tiché postupy. Například svého psa jménem Baron jsem měl naučeného tak, že jsem jej neovládal žádnými hlasitými povely, ale pouze doteky nebo za pomoci ultrazvukové píšťaly. Tímto způsobem byli cvičeni i další psi. Dále s námi psi létali vrtulníkem nebo skákali padákem.

S jakými složkami jste spolupracovali?

S žádnými dalšími psovody z jiných složek jsme nikdy nespolečně pracovali.

Využívali jste plemena pouze německého ovčáka nebo i jiná například rotvajlery?

Ano, vzhledem k tomu, že každé plemeno vynikalo v něčem jiném, tak jsme používali psy z více plemen, jako jsou němečtí ovčáci, rotvajleři a dobrmani. Zvláštností je, že jsme zkoušeli i jednoho bulteriéra a jednoho stafordšírského teriéra, který se nám

odsvědčil. Bulteriér ne, neboť pro jeho malý vzrůst měl problémy s vnikáním do oken. Toto jsme se snažili vyřešit například různými náběhy, ale na konec se od užívání tohoto plemene upustilo.

Podle čeho a jak byli psi vybíráni?

Jediné, co se nám neosvědčilo, tak byl výběr psů ze zrušené pohraniční roty, neboť jejich psi nebyli zvyklí na prostředí ve městě. Jinak byli psi vybíráni zcela náhodně na základě různých doporučení, jako je tomu i dnes. Pro naše potřeby bylo důležité, aby byl pes klidný, vyrovnaný, tichý a dobře ovladatelný.

Můžete blíže přiblížit využití psů, při zákroku ve věznici v Leopoldově roku 1990?

Při prvním nasazení v Leopoldovské věznici roku 1990 byli psovodi Útvaru rychlého nasazení nasazeni pouze jako běžní bojovníci bez psů, neboť rozhodnutí o nasazení útvaru bylo velice rychlé a ani pro situaci a povahu boje by nebylo možné psy efektivně využít. Psy zde měla pouze vězeňská služba, která je využívala při předvádění osob.

Při druhé akci v Leopoldově o rok později v roce 1991 byli psovodi Útvaru rychlého nasazení, tentokrát i se svými psy, připraveni k zákroku, do kterého nakonec nikdo z příslušníků z Útvaru rychlého nasazení nebyl nasazen.

Kdy a z jakých důvodů bylo oddělení služební kynologie v Útvaru rychlého nasazení rozpuštěno?

Oddělení psovodů v Útvaru rychlého nasazení bylo zrušeno po říjnu roku 1995, neboť útvar začal být systemizován podle vzoru britské jednotky SAS, která psovody nedisponuje. Toto považuji za chybu, neboť přeci jen se při jejich nasazení během zákroků jednalo o užití mírnější formy donucovacího prostředku. Při rušení naší specializace jsme tehdy v Útvaru rychlého nasazení byli celkem čtyři psovodi. Tehdy nám bylo nabídnuto, abychom si našli nějakou jinou specializaci v našem útvaru, jako byl např. odstřelovač. Jinou možností byl přestup společně s našimi psy k ochranné službě. Tohoto využili celkem tři psovodi a fungují zde až dodnes. Víím, že v roce 1996 byla snaha oddělení psovodů u útvaru znovu zřídit, ale toto se již nikdy nestalo.

Došlo v historii útvaru k nějakému významnému zákroku, kdy byl použit služební pes?

Ano, k takovému zákroku došlo v srpnu 1984, kdy několikrát soudně trestaný recidivista se po propuštění z vězení rozhodl pomstít své bývalé manželce, která se s ním rozvedla, když byl ve výkonu trestu. Vydal se proto za ní do západoslovenské vesnice Trstín. Na cestu si opatřil osobní motorové vozidlo, a to tak, že jej odcizil majiteli, kterého těžce zranil. U svého kamaráda, který byl hajný poblíž obce Trstín, si opatřil loveckou pušku a munici. V chatové oblasti blízko obce zajal mladou dvojici, kterou držel v jedné z chat jako rukojmí. Děvče ráno poslal se vzkazem na stanici Veřejné bezpečnosti, že pokud mu nepřivezou jeho bývalou manželku, tak mladíka zastřelí. Zastřelením mladíka hrozil i v případě, že se děvče nevrátí zpět. Na základě tohoto sdělení byl dne 23. srpna 1984 Útvaru zvláštního určení vyhlášen poplach a následně se zásahová skupina přesunula až k samotné chatě. Po příjezdu na místo začali vyjednávači z Útvaru zvláštního určení s ozbrojeným mužem vyjednávat. Vyjednávání mělo částečný úspěch, neboť dívku únosce ze zajetí propustil. Bohužel jeho nervozita začala eskalovat, což mělo za následek, že další vyjednávání s ním už bylo bezúčelné. Z tohoto důvodu se muži Útvaru zvláštního určení rozhodli pro vstup do chaty za použití síly. Na místě byl tedy vymyšlen plán k provedení služebního zákroku, při kterém měl psovod přes okno pustit do chaty svého psa Arca a následně za ním do chaty vstoupit i on sám. Mezitím z druhé strany měli pyrotechnici odpálit okno a dveře a na pachatele zaútočit. Bohužel tento plán se nezdařil, neboť jak Arco vstupoval přes okno dovnitř budovy, zaškrábal o rám okna, čímž upoutal pachatelovu pozornost. Recidivista jej ihned zastřelil. V tuto chvíli byl již zmíněný psovod částečně v prostoru okna, odkud jej naštěstí další kolega stihl zatáhnout zpět ven, čímž mu zachránil život. Dále dle plánu pyrotechnici odpálili nastražené výbušniny a vnikli do přízemí chaty, odkud bohužel pachatel stihl i s rukojmím uniknout do prvního patra. Zde se zabarikádoval a přestal jakkoliv komunikovat. Následující den ráno si jeden z přítomných odstřelovačů všiml možnosti střelby přes podkrovní okénko, kdy toto také následně učinil a pachatele zasáhl. Poté do chaty vnikla zásahová skupina, která zraněného pachatele zadržela.

Co dalšího byste chtěl uvést?

Chtěl bych uvést skutečnost, že v nadcházejícím roce 2015 se plánuje exhumace a odhalení pietního místa, které bude věnováno prvnímu padlému příslušníkovi Útvaru zvláštního určení, psovi Arcovi. V současné době ještě není úplně jisté, kde se bude toto pietní místo nacházet. Probíhají jednání o umístění v těchto lokalitách: Muzeum Policie České republiky v Praze, areál současného sídla Útvaru rychlého nasazení v Praze Zbraslavi nebo výcvikové středisko Borek.

Závěr

Problematice historie Útvaru rychlého nasazení již byly věnovány některé články v odborných časopisech i v médiích, na knižním trhu se objevila asi nejznámější publikace o historii URNA 30 let policejní protiteroristické jednotky, kterou sepsal PhDr. Eduard Stehlík a kolektiv. Protože ne všechny informace o pozadí vzniku útvaru byly úplné a vyčerpávající, bylo třeba je doplnit na základě vlastního studia dokumentů získaných v archivu Ministerstva vnitra České republiky.

Obsahová analýza teoretické a empirické části bakalářské práce potvrzuje skutečnost, že byly naplněny všechny hlavní cíle stanovené v první kapitole.

Teoretická část práce obsahuje detailní rozbor důvodů vedoucích k založení Útvaru rychlého nasazení, podrobně mapuje jednotlivé etapy strukturálního vývoje útvaru od jeho založení až po současnost a hodnotí činnost a postavení útvaru ve strukturách policejních sborů bývalého komunistického Československa, posttotalitní České a Slovenské federativní republiky a nově vzniklé samostatné České republiky. V závěru teoretické části je proveden stručný exkurs do historie, činnosti a struktur zásahových jednotek krajských ředitelství Policie České republiky s přihlédnutím k jejich možné součinnosti s Útvarem rychlého nasazení. Otázka koordinace jednotlivých speciálních protiteroristických složek policie při větších zákrocích je v současné době nanejvýš aktuální v souvislosti s akcemi proti tzv. aktivním střelcům, např. hromadná vražda osmi návštěvníků restaurace v Uherském Brodě aktivním střelcem dne 24. února 2015 nebo vzhledem ke zvýšené aktivitě islámských teroristických skupin, např. útoky na redakci časopisu Charlie Hebdo a na židovský obchod v Paříži v lednu 2015.

Posledně zmíněný případ hromadného vraždění členů redakce časopisu Charlie Hebdo příznivci Islámského státu, po kterém následovala masivní celonárodní akce francouzských policejních složek směřující k dopadení teroristů, je vzorovým příkladem kvalitní koordinace speciálních policejních složek francouzské policie a četnictva. Pro řízení speciálních složek francouzské Národní policie je vyčleněn operační štáb Force d'intervention de la Police nationale (dále jen FIPN), pod který spadá nejen celonárodní protiteroristická policejní jednotka RAID, ale i deset regionálních policejních zásahových jednotek GIPN rozmístěných v metropolitní Francii a v zámoří. Dále FIPN řídí také zásahové jednotky kriminální policie BRI a BI. FIPN navíc spolupracuje s protiteroristickou jednotkou francouzského Národního četnictva GIGN, která je

zodpovědná za protiteroristické operace ve venkovských oblastech a v zahraničí. Přes značný počet různých speciálních policejních jednotek v rámci složité francouzské policejní struktury je zřejmé, že existence kvalitního a dostatečně silného koordinačního štábu je zárukou úspěšného nasazení většího množství policejních protiteroristických a zásahových jednotek v rámci jedné policejní akce. Výsledek nasazení francouzských policejních speciálních jednotek v lednu 2015 hovoří za vše. Všichni tři hlavní teroristé byli ve velmi krátké době vypátráni a zneškodněni. Právě francouzské speciální policejní jednotky hráli při jejich dopadení a likvidaci hlavní roli.

Empirická část práce je zacílena na specifickou součást struktury útvaru, která byla později zrušena – na skupinu psovodů. Rozhovor s bývalým příslušníkem skupiny psovodů Útvaru rychlého nasazení obohatil práci o některé dosud nepublikovaná fakta z historie útvaru. Zaměření na problematiku psovodů u Útvaru rychlého nasazení nebylo náhodné, neboť je otázkou, zda je nutné odbornost policejního psovoda do struktur protiteroristických jednotek vůbec zařazovat. Srovnání organizačních struktur některých zahraničních protiteroristických jednotek nám jednoznačnou odpověď nedává. Zatímco u některých zahraničních speciálních jednotek (např. francouzská GIGN nebo brazilská BOPE) je v současné době tato odbornost využívána, jiné špičkové protiteroristické útvary (např. britský 22. pluk SAS nebo německá GSG 9) policejní psovody ve své struktuře nemají. Dalším možným odborným hlediskem, které by zhodnotilo přínos specializované skupiny psovodů pro Útvar rychlého nasazení, je názor policisty, který právě v této odbornosti u útvaru přímo působil. Jak vyplývá z řízeného rozhovoru empirické části práce, původní zařazení specializované skupiny psovodů v rámci protiteroristické jednotky bylo jednoznačně přínosem.

Prostředky, které teroristické a různé zločinecké organizace používají k páchání trestné činnosti, jsou čím dál více sofistikovanější. Tato skutečnost klade stále náročnější požadavky na kvalitu výcviku policistů, rozvoj jejich odborností a funkčnost struktur speciálních policejních jednotek. Důsledkem toho u policejních speciálních jednotek dochází čas od času ke strukturálním změnám a k adaptaci výcvikových metod. Při tvorbě nových koncepcí je vždy důležité ohlédnout se zpět do historie vzniku a činnosti obdobných policejních jednotek, abychom se v budoucnu vyvarovali opakování některých chyb.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BENUŠ, Tomáš. Dějiny a úkoly speciálních jednotek. *Válka REVUE speciál*. Brno: Extra Publishing, 2012, roč. 4, č. 7, 98 s. ISSN 1804-0772.
2. BOŠNAKOV, Petr. ROZA: Souhra rozumu a svalů!. *Naše vojsko*. Praha: Za Svobodu, 2006, roč. 2, č. 9, 54 s. ISSN 0027-8211.
3. BROŽOVÁ, Eva. Pust'te nás ven, nic jsme neudělali. *Policista*. Praha: Tiskárna ministerstva vnitra, s.p.o., 2012, roč. 18, č. 12, 40 s. ISSN 1211-7943.
4. BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus I*. 1. vyd. Praha: Police History, 1999. 141 s. ISBN 80-902670-1-7.
5. ČERNÝ, Pavel. Modré zbraně na scéně. *Rescue report*. Praha: Siviliania s.r.o., 2012, roč. 15, č. 6, 45 s. ISSN 1212-0456.
6. DAVIES, Barry. *SAS Ilustrovaná historie*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 2004. 224 s. ISBN 80-206-0730-7.
7. DRTINA, Emrich. Policisté s padákem. *Naše vojsko*. Praha: Za Svobodu, 2006, roč. 2, č. 5, 54 s. ISSN 0027-8211.
8. FILÁK, Antonín a kolektiv. *Zákon o policii České republiky s komentářem*. 1. vyd. Praha: Police History, 2009. 285 s. ISBN 978-80-86477-49-7.
9. HANSKUT, Jiří. Červené barety. *Commando plus*. Praha: Transimpo, 2000, roč. 2, č. 4, 32 s. ISSN 1212-3722.
10. HARLIT, R. Speciální jednotky. *Commando plus*. Praha: Transimpo, 1999, roč. 1, č. 1, 32 s. ISSN 1212-3722.
11. HOLOUBEK, Petr. *Taktika boje*. 1. vyd. Praha: NAŠE VOJSKO, s.r.o., 2005. 126 s. ISBN 80-206-0760-9.
12. HRUDKA, Josef. *Organizace a činnost policejních služeb*. 1. vyd. Praha: Police History, 2012. 233 s. ISBN 978-80-86477-56-5.
13. J.S. Orli z Chrudimi. *Commando plus*. Praha: Transimpo, 1999, roč. 1, č. 7, 32 s. ISSN 1212-3722.

14. JÍRA, Stanislav. Českoslovenští úderníci. *Commando plus*. Praha: Transimpo, 2000, roč. 2, č. 3, 32 s. ISSN 1212-3722.
15. KLOZÍK, Pavel. Útvar rychlého nasazení Policie České republiky. *Commando plus*. Praha: Transimpo, 1999, roč. 1, č. 7, 32 s. ISSN 1212-3722.
16. KVAPILOVÁ, Iva. *Sborník Archivu bezpečnostních složek*. 1. vyd. Praha: Odbor archiv bezpečnostních složek Ministerstva vnitra České republiky, 2009. 464 s. ISBN 978-80-87211-19-9.
17. MAREK, Vladimír. Bojovníci s tichou zbraní. *Naše vojsko*. Praha: Za Svobodu, 2006, roč. 2, č. 2, 54 s. ISSN 0027-8211.
18. MÓZER, Martin. *Jozef Roháč štvrťstoročie na úteku*. 1. vyd. Slovensko: Columbus, 2010. 328 s. ISBN 978-80-7136-204-3.
19. NOVOTNÝ, František. *Trestní zákoník 2010*. 1. vyd. Praha: Eurounion, s.r.o., 2010. 838 s. ISBN 978-80-7317-084-4.
20. PALEK, Milan. Land Warrior. *Commando plus*. Praha: Transimpo, 2000, roč. 2, č. 6, 32 s. ISSN 1212-3722.
21. STEHLÍK, Eduard a kolektiv. *URNA 30 let policejní protiteroristické jednotky*. 1. vyd. Praha: V Ráji, 2011. 303 s. ISBN 978-80-86758-76-3.
22. SVĚTNIČKA, Lubomír. Muži pro afgánskou misi. *ATM: Armádní technický magazín*. Praha: StarPRESS CZ a.s., 2004, roč. 36, č. 3, 48 s. ISSN 1210-2849.
23. TETŘEV, Jan. Projekt ATLAS. *Policista*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, s.p.o., 2011, roč. 17, č. 3, 40 s. ISSN 1211-7943.
24. UHER, Michal. Výsadkový trenažér trochu jinak. *Commando*. Náchod: Integraf, s.r.o., 2004, roč. 1, č. 10, 32 s. ISSN 1214-5084.
25. ÚTVAR RYCHLÉHO NASAZENÍ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *S rozumem a odvahou: kniha o útvaru rychlého nasazení Policie České republiky*. 1. vyd. Praha: Útvar rychlého nasazení Policie České republiky Praha, 2003. 96 s. ISBN 80-254-2890-7.

Elektronické zdroje

1. BAŠTA, Jiří. *Nasazení příslušníků Odboru zvláštního určení k potlačení protikomunistických demonstrací v roce 1989* [online]. 2014 [cit. 2014.09.11], Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/nasazeni-prislusniku-odboru-zvlastniho-urceni-k-potlaceni-protikomunisticky-ch-demonstraci-v-roce-1989.aspx>>.
2. FEDERÁLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ ČSFR. *Závěrečná zpráva vyšetřovací komise Federálního shromáždění pro objasnění události 17. listopadu 1989* [online]. 2014 [cit. 2014-09-10], Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/eknih/1990fs/tisky/t1236_03.htm>.
3. HOLÍK, Jiří. *Historie* [online]. 2014 [cit. 2014-10-25], Dostupné z WWW: <<http://www.urna.tode.cz/historie/>>.
4. JEDLIČKA, Miloslav. *Věznice Leopoldov* [online]. 2014 [cit. 2014-10-23], Dostupné z WWW: <<http://www.kriminalistika.eu/muzeumzla/leopoldov/leopoldov.html>>.
5. KOLOMAZNÍKOVÁ, Jana. *Policie zatkla dva hledané drogové bossy* [online]. 1999 [cit. 2014-11-30], Dostupné z WWW: <http://www.zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?r=domaci&c=990311_235212_domaci_pch>.
6. MISÍK, Michal. *Protiteroristické útvary a jednotky v ČR i jinde v Evropě* [online]. 2014 [cit. 2014-09-10], Dostupné z WWW: <<http://www.policejninoviny.cz/protiteroristicke-jednotky-prehled.html>>.
7. NOVÝ, Radek. *Honba za červenou rtutí* [online]. 2014 [cit. 2014-12-22], Dostupné z WWW: <<http://www.presscont.eu/operace-cz.htm>>.
8. POLICIE ČR. *20 let Policie České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-11-22], Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/20-let-policie-ceske-republiky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>>.
9. POLICIE ČR. *Útvar rychlého nasazení* [online]. 2014 [cit. 2014-11-14], Dostupné z WWW: <<http://http://www.policie.cz/clanek/utvar-rychleho-nasazeni-policie-ceske-republiky-utvar-rychleho-nasazeni.aspx/>>.
10. POLICIE ČR. *Zásahová jednotka* [online]. 2015 [cit.2015-03-03], Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=9128&doctype=ART&#ZJ>>.
11. RÁKOS, Tomáš. *Proč řádili červené barety na Národní* [online]. 2006 [cit. 2014-09-10], Dostupné z WWW: <<http://www.aktualne.centrum.cz/domaci/spolecnost/clanek.phtml?id=283616>>.
12. ŠŤASTNÝ, Jiří. *Vzpouřa vězňů v Leopoldově před 20 lety: plamenometry a barikády ve věznici* [online]. 2010 [cit. 2014-10-21], Dostupné z WWW: <http://www.zpravy.idnes.cz/vzpouira-veznu-v-leopoldove-pred-20-lety-plamenometry-a-barikady-ve-veznici-1qn/domaci.aspx?c=A100312_123109_domaci_js>.
13. ŠŤASTNÝ, Ondřej. *Gottovi hrozili vraždou, StB nasadila na jeho záchranu i vrtulník* [online]. 2008 [cit. 2014.09.10], Dostupné z WWW: <<http://www>>.

zpravy.idnes.cz/gottovi-hrozili-vrazdou-stb-nasadila-na-jeho-zachranu-i-vrtulniky10w/domaci.aspx?c=A080125_192737_domaci_miz>.

14. T. S., FiSt. *Zásahová jednotka Správy hl. m. Prahy* [online]. 2004 [cit.2015-03-03], Dostupné z WWW: <http://www.fist.kvalitne.cz/ZJ_Praha_text.htm>.
15. TŘEČEK, Čeněk. Lupič držel v bance hodiny rukojmí, pak ho policie vylákala [online]. 2009 [cit. 2014-11-10], Dostupné z WWW: <http://www.zpravy.idnes.cz/lupic-drzel-v-bance-hodiny-rukojmi-pak-ho-policie-vylakala-p3a/krimi.aspx?c=A091216_110957_praha_cen>.

Interní akty řízení

1. MINISTERSTVO VNITRA ČSSR. Rozkaz ministra vnitra Československé socialistické republiky číslo 52/1980, Zřízení správy kontrarozvědky pro boj proti mimořádným a zvláštním formám trestné činnosti. Praha: Ministerstvo vnitra, 1980.
2. MINISTERSTVO VNITRA ČSSR. Rozkaz ministra vnitra Československé socialistické republiky číslo 16/1985, Zrušení správy kontrarozvědky pro boj proti mimořádným a zvláštním formám trestné činnosti a zřízení odboru zvláštního určení. Praha: Ministerstvo vnitra, 1985.
3. MINISTERSTVO VNITRA ČSSR. Rozkaz ministra vnitra Československé socialistické republiky číslo 16/1990, Zrušení útvaru federálního ministerstva vnitra, útvarů Sboru národní bezpečnosti. Praha: Ministerstvo vnitra, 1990.
4. MINISTERSTVO VNITRA ČSFR. Rozkaz ministra vnitra České a Slovenské Federativní republiky číslo 73/1991, Zřízení Jednotky rychlého zásahu federálního ministerstva vnitra. Praha: Ministerstvo vnitra, 1991.
5. MINISTERSTVO VNITRA ČSFR. Rozkaz ministra vnitra České a Slovenské Federativní republiky číslo 95/1991, Zřízení útvaru federálního ministerstva vnitra a útvaru Federálního policejního sboru. Praha: Ministerstvo vnitra, 1991.
6. MINISTERSTVO VNITRA ČSFR. Rozkaz ministra vnitra České a Slovenské Federativní republiky číslo 85/1992, Zřízení útvarů rychlého nasazení federálního ministerstva vnitra. Praha: Ministerstvo vnitra, 1992.
7. POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 34/2015, kterým se upravuje činnost zásahových jednotek a jednotek pro ochranu jaderných elektráren, Praha: Policejní prezidium, 2015.

Ostatní zdroje

1. ČESKO. Zpráva o činnosti XIV. správy Sboru národní bezpečnosti. Praha: Archiv ministerstva vnitra České republiky, 1986.

Seznam zkratek

BBE – Bijzondere Bijstands Eenheid

BI – Brigade d'intervention

BOPE – Batalhao de Operacoes Policiais Especiais

BRI – Brigade de recherche et d'intervention

EKO COBRA – Einsatzkommando Cobra

FIFN – Force d'intervention de la Police nationale

GEO – Grupo Especial de Operaciones

GIGN – Groupe d'Intervention de la Gendarmerie Nationale

GIPN – Groupe d'intervention de la Police Nationale

GSG 9 – Grenzschutzgruppe 9

RAID – Recherche, assistance, intervention, dissuasion

SAS – Special Air Service

SIE – Speciaal Interventie Eskadron

ÚOU – Útvar osobitého určení